

Uchwała Nr XIX/363/12
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 28 sierpnia 2012 r.

w sprawie przyjęcia Raportu końcowego z realizacji „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2008-2011”.

Na podstawie § 35 ust. 3 lit. a i ust. 4 Regulaminu Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego stanowiącego załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko - Mazurskiego Nr III /21/99 z dnia 4 lutego 1999 z późn. zm. i art.18 pkt 9 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Raport końcowy z realizacji „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2008-2011”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku Województwa
warmińsko-Mazurskiego

Julian Osiecki

Załącznik do Uchwały Nr
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 2012 roku

RAPORT KOŃCOWY Z REALIZACJI

*„WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU WYRÓWNYWANIA
SZANS I PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU ORAZ POMOCY W REALIZACJI
ZADAŃ NA RZECZ ZATRUDNIANIA OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2008-2011”.*

Olsztyn, maj 2012

Spis treści

1. Wprowadzenie	str. 3
2. Priorytet I - Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności	str. 5
3. Priorytet II - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych	str. 21
4. Priorytet III - Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych	str. 33
5. Priorytet IV - Rodzina wobec niepełnosprawności	str. 43
6. Priorytet V - Partnerstwo społeczne na rzecz wyrównania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych	str. 46
7. Podsumowanie i wnioski	str. 54
8. Rekomendacje	str. 56

Wprowadzenie

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowane przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oparte były w głównej mierze na wdrażaniu „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2008-2011”, który został przyjęty do realizacji Uchwałą Nr XIV/281/07 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2007 r. Zadania realizowano zgodnie z przyjętym harmonogramem, stanowiącym załącznik do w/w programu.

Do monitoringu i ewaluacji „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2008-2011” powołano w roku 2008 Zespół Monitorujący (uchwała Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr 25/212/08/III z dnia 13 maja 2008 r.), którego zadaniem była m.in. ocena efektywności realizacji *Programu*, wydawanie opinii na temat podejmowanych działań, przedstawianie wniosków, opinii i zagrożeń w zakresie wdrażania oraz opiniowanie corocznych raportów z jego realizacji.

Koordynatorem realizacji w/w programu był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Raport Końcowy z realizacji *Programu* opracowano w oparciu o materiały przekazane przez 21 powiatowych centrów pomocy rodzinie, a także jednostki współpracujące:

- Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty,
- Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie,
- Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie,
- Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie,
- Okręgowy Inspektorat Pracy w Olsztynie,
- Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie,
- Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa wdrażające poszczególne cele *Programu*, a także organizacje pozarządowe współpracujące przy jego realizacji.

Przy opracowaniu *Raportu* z realizacji zadań *Programu* wykorzystano również analizy własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Realizacja *Programu* polegała w dużej mierze na kontynuacji zadań, zawartych w poprzednim „Wojewódzkim programie wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych na lata 2004-2007”, które z uwagi na ich charakter ciągły, uznano za priorytetowe.

Jednocześnie realizowano zadania nowe wynikające ze zdiagnozowanych aktualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, a także umożliwiające wykorzystanie środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Za cel strategiczny *Programu* uznano – „Równe szanse, aktywne postawy osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim”.

W latach 2008-2011 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizował zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w oparciu o n/w priorytety:

1. Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności.
2. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.
3. Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych.
4. Rodzina wobec niepełnosprawności.
5. Partnerstwo społeczne na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

W każdym z priorytetów zdefiniowano cel ogólny oraz działania służące jego realizacji. Efekty działań realizowanych przez poszczególne instytucje wdrażające zostały zmonitorowane i zmierzone, na podstawie wskaźników określonych w *Programie*.

Działania zrealizowane w latach 2008-2011 w ramach określonych priorytetów Programu i osiągnięte efekty.

Priorytet I

Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności.

Cel ogólny: Rozszerzenie zakresu usług na rzecz zapobiegania powstawaniu niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Profilaktyka zdrowotna oraz ochrona środowiska naturalnego, pracy i zamieszkania mają podstawowe znaczenie w działaniach wszystkich podmiotów, zmierzających do wyeliminowania lub znacznego ograniczenia skutków niepełnosprawności.

Zapobieganie niepełnosprawności jest dla społeczeństwa mniej kosztowne niż konieczność zapewnienia późniejszej opieki nad osobami niepełnosprawnymi i podejmowanie działań zmierzających do ich integracji ze społeczeństwem.

Działania:

1. Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych.

Dla skutecznego zapobiegania skutkom niepełnosprawności niezbędne jest wczesne usprawnianie niemowląt i dzieci obciążonych genetycznie, co ograniczy ich niepełnosprawność w późniejszych latach. Istotną rolę w tym zakresie odgrywają ośrodki i punkty wczesnej interwencji dla tych dzieci.

Zadania dotyczące wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych były głównie realizowane przez samorządy powiatów województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 1. Ośrodki i punkty wczesnej interwencji dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością funkcjonujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008-2011.

Rok	Liczba ośrodków lub punktów wczesnej interwencji	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z ośrodka lub punktu wczesnej interwencji (rocznie)
2008	14	1 469
2009	10	1 643
2010	12	1 884
2011	13	4 479

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Z informacji zebranych z powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że liczba osób niepełnosprawnych korzystających z ośrodków lub punktów wczesnej interwencji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego z roku na rok jest coraz większa. Działania tych podmiotów polegały m.in. na pobudzaniu psychoruchowego i społecznego rozwoju dzieci, zapobieganiu pogłębiania się niepełnosprawności oraz przygotowaniu dzieci do podjęcia nauki.

Jednak, w 11 powiatach nie występuje żadna z form wczesnego usprawniania, dlatego należy inicjować działania zmierzające do wyrównywania szans w dostępie do tego typu usług w każdym powiecie.

Od 2009 roku realizowany był także program PFRON „Wczesna pomoc dziecku niepełnosprawnemu”, którego celem strategicznym jest rehabilitacja dzieci (z wyłączeniem rehabilitacji medycznej).

Tabela 2. Realizacja programu PFRON „Wczesna pomoc dziecku niepełnosprawnemu” w województwie warmińsko-mazurskim.

Rok	2009	2010	2011
Liczba wnioskodawców	1	3	4
Kwota dofinansowania	27 500,00	50 843,00	114 397,43

(Źródło: dane statystyczne z W-M/O PFRON w Olsztynie)

W latach 2009-2011 w ramach w/w programu PFRON dofinansował:

- Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Giżycku,
- Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Nidzicy,
- Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Olecku,
- Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu,
- Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Ostródzie,
- Stowarzyszeniu „Dać Nadzieję” przy Środowiskowym Domu samopomocy w Olecku,

prowadzenie rehabilitacji społecznej dla dzieci niepełnosprawnych w wieku do 7 lat, na łączną kwotę 192 740,43 zł. W w/w projekcie uczestniczyło łącznie 124 niepełnosprawne dzieci.

2. Opracowywanie lokalnych programów sprzyjających zdrowemu stylowi życia.

W zapobieganiu niepełnosprawności i ograniczaniu jej skutków szczególne znaczenie ma informowanie społeczeństwa na temat głównych przyczyn niepełnosprawności oraz opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów sprzyjających zdrowemu stylowi życia.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

Działania Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w tym zakresie są realizowane w głównej mierze przez Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Samorząd Województwa w latach 2008-2011 dofinansował, na łączną kwotę 271 700,00 zł, zadania w zakresie profilaktyki niepełnosprawności, realizowane przez organizacje pozarządowe.

W ramach tych działań zorganizowano m.in.: imprezy rekreacyjno – sportowe, zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne, liczne spotkania integracyjne, warsztaty artystyczne, itp., w tym:

- Program „Żyj aktywnie” - profilaktyka geriatryczna na rzecz niepełnosprawnych osób starszych, realizowany przez Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Giżycku, w którym uczestniczyło ponad 4 tyś. emerytów i osób niepełnosprawnych,
- Warmińsko-Mazurska Spartakiada Amazonek – „Dąż do sprawności”, zorganizowana przez Olsztyńskie Towarzystwo Amazonki - uczestniczyło w niej ok. 200 osób,
- Turnus rehabilitacyjny dla niewidomych i słabowidzących dzieci, zorganizowany przez Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko-Mazurski, w którym uczestniczyło 45 osób,
- Program „Tworzenie warunków do aktywnego życia osobom niepełnosprawnym poprzez aktywizację do działań wolontaryjnych oraz integrację społeczną” CARITAS Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie - 40 uczestników,
- Program „Sportowa Akademia”, realizowany przez Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Rodzin Opiekunów i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Strzał w 10”, w którym uczestniczyło 40 osób,
- „Dzień godności osoby z niepełnosprawnością intelektualną”, realizowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Jezioranach, w którym udział wzięły 492 osoby,
- „Wielkanocne Warsztaty Artystyczne”, Stowarzyszenie Organizatorów i Menadżerów Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia Region Warmińsko-Mazurski, zorganizowane dla 100 osób,
- „Zajęcia specjalistyczne wspomagające dzieci z wczesnymi zaburzeniami rozwoju”, realizowane przez Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Dzieciom z Upośledzeniem Umysłowym „Jesteśmy”, wsparciem objęto 10 dzieci,
- Program „Żyj aktywnie”, profilaktyka geriatryczna na rzecz osób starszych niepełnosprawnych, w którym uczestniczyło 250 osób,
- „W zdrowym ciele zdrowy duch”, projekt Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Morażu. W spotkaniach z internistą, dietetykiem, kosmetyczką oraz w zajęciach z aerobiku uczestniczyło 35 osób niepełnosprawnych,
- „IV Wojewódzki Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Prezesa Stowarzyszenia „Jesteśmy Razem” w Górowie Iławeckim, w którym uczestniczyło 50 osób,
- „Rehabilitację społeczną osób przewlekle chorych psychicznie – POTRAFIE”,
- W treningach kulinarnych, higienicznych oraz spotkaniach z pielęgniarką, zorganizowanych przez Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznemu i Nerwowo Chorem, uczestniczyło około 300 osób,
- „Centrum Wspierania Aktywności Osób Niepełnosprawnych – poszerzenie oferty usług specjalistycznych i form aktywności”, zadanie realizowane przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Iławie,
- Z konsultacji lekarskich, konsultacji i usług fizjoterapeutycznych dla dzieci, poradnictwa psychologicznego skorzystało 126 osób, w tym 41 dzieci,

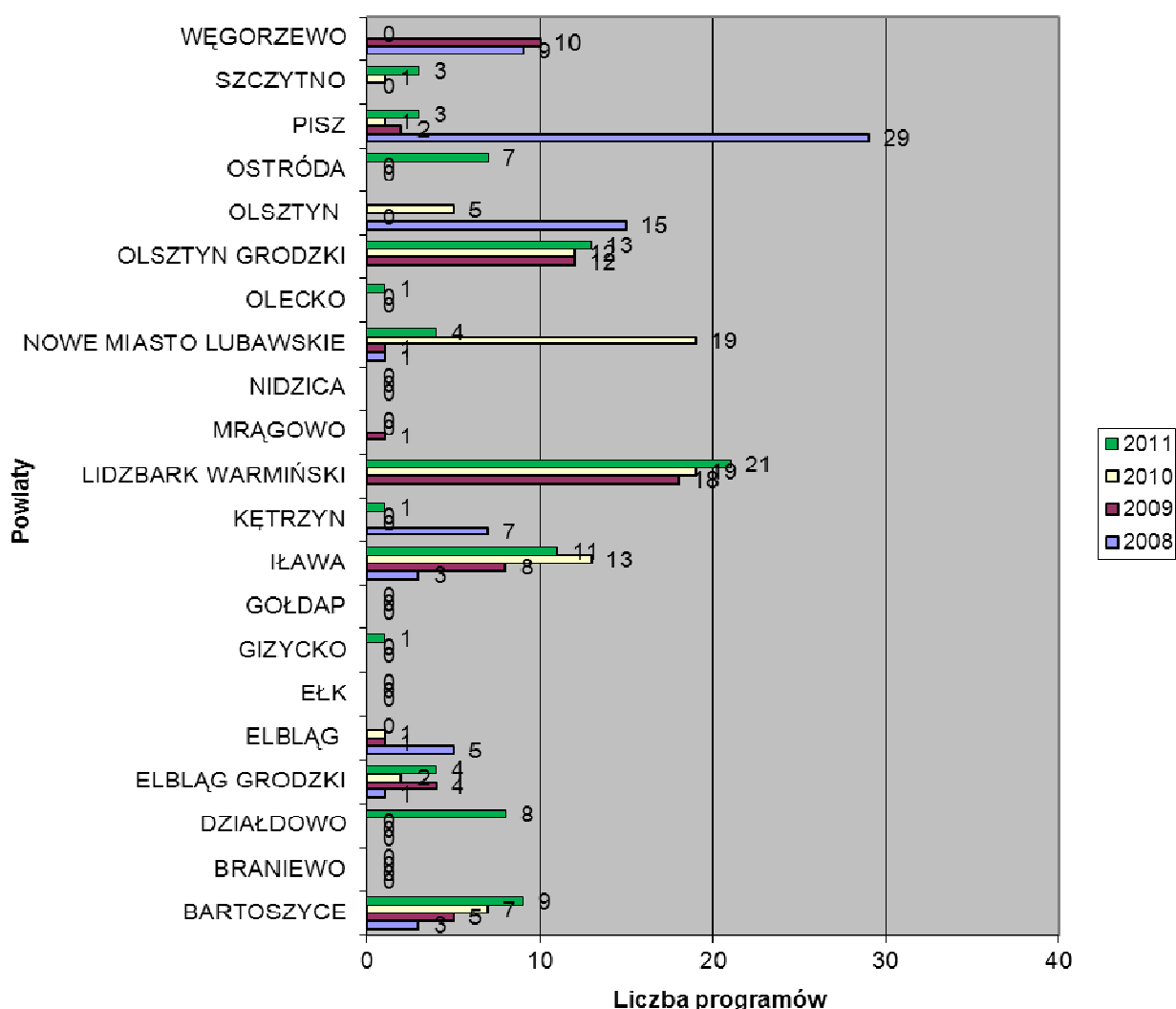
We wszystkich projektach uczestniczyło ponad 9 tyś. osób. Różnorodność form i metod tych działań przyczyniła się do poprawy sprawności ruchowej, samoobsługi i samopielęgnacji osób niepełnosprawnych, wzrostu ich poczucia wartości społecznej, zapobiegania niepełnosprawności poprzez stymulację dzieci

z wczesnymi zaburzeniami, upowszechniania sportu, kultury, rehabilitacji i turystyki wśród tych osób, zwiększenia aktywności intelektualnej oraz pozwoliła na wzrost świadomości społecznej na temat potrzeby zapobiegania niepełnosprawności i prowadzenia „zdrowego stylu życia”.

b) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Działania na rzecz stworzenia sprawnego systemu zapobiegania niepełnosprawności podejmowane były również przez powiaty. Profilaktyka niepełnosprawności polegała między innymi na realizacji programów sprzyjających zdrowemu stylowi życia. W tego typu przedsięwzięciach w latach 2008-2011 brało udział 17 powiatów.

Liczba programów sprzyjających zdrowemu stylowi życia, w poszczególnych powiatach, w latach 2008-2011.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

W latach 2008-2011 według danych powiatowych centrów pomocy rodzinie, zrealizowano 86 lokalnych programów, w których wzięło udział ponad 30 tys. osób. Niepokojącym jest fakt, że 8 powiatów nie podjęło działań w tym zakresie. Z uwagi

na ogromne znaczenie profilaktyki zdrowotnej w zapobieganiu niepełnosprawności, ważne jest, aby wszystkie powiaty systematycznie promowały zdrowy styl życia.

3. Organizowanie seminariów i akcji uświadamiających na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

Zadania z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego były realizowane w głównej mierze przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie, która zorganizowała i uczestniczyła w przedsięwzięciach oraz działalności profilaktyczno-wychowawczej w różnych grupach i środowiskach użytkowników dróg. Jak wynika z poniższej tabeli, od 2009 r. obserwuje się systematyczny spadek liczby wypadków drogowych, jak i liczby poszkodowanych w nich osób.

Tabela 3. Wypadki drogowe w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	Liczba wypadków	liczba poszkodowanych		
		ogółem	z tego:	
			ofiary śmiertelne	ranni
2008	2 246	3 181	224	2 957
2009	1 806	2 537	177	2 360
2010	1 723	2 502	168	2 334
2011	1 648	2 279	179	2 100

(Źródło: dane statystyczne KWP w Olsztynie)

Najczęstsze przyczyny wypadków w ruchu drogowym to:

- niedostosowanie prędkości do warunków w ruchu drogowym,
- nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu,
- wypadki spowodowane przez pieszych,
- nieprawidłowe wyprzedzanie,
- nietrzeźwość kierowców.

a) Przedsięwzięcia edukacyjne organizowane przez Policję na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego:

Komenda Wojewódzka Policji w latach 2008-2011 regularnie organizowała spotkania edukacyjne dla dzieci i młodzieży na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Tabela 4. „Bezpieczne ferie”

Wyszczególnienie	Ferie			
	2008	2009	2010	2011
Liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych przed rozpoczęciem ferii	90	1646	1 369	1 073
Liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych w trakcie ferii			159	174

Tabela 5. „Bezpieczne wakacje – dzielnicowy w szkole”

Wyszczególnienie	Wakacje - dzielnicowy w szkole			
	2008	2009	2010	2011
Liczba zorganizowanych spotkań z dziećmi i młodzieżą	1471	1499	1 159	1 551
Liczba szkół objętych akcją	520	-	469	510

Tabela 6. „Bezpieczne wakacje”

Wyszczególnienie	Wakacje			
	2008	2009	2010	2011
Liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą przebywającymi w zorganizowanych formach wypoczynku	390	399	308	323

W latach 2008-2011 w czasie wakacji policjanci skontrolowali ponad 2 tyś. autobusów. Pociuszający jest fakt, że ujawniono jedynie pięciu kierujących autobusami pod wpływem alkoholu. Natomiast wiele do życzenia w dalszym ciągu pozostawia stan technicznego i wyposażenie tych pojazdów. Dowody rejestracyjne zatrzymano w ok 10 % pojazdów. Ponadto w weekendy rozpoczynające wakacje przeprowadzono działania pn. „Bezpieczne wyjazdy”. Podobne działania przeprowadzone zostały na zakończenie wakacji, tj. „Bezpieczne powroty”.

Tabela 7. „Bezpieczna droga do szkoły”

Wyszczególnienie	Bezpieczna droga do szkoły			
	2008	2009	2010	2011
Liczba zorganizowanych spotkań z dziećmi i młodzieżą	1407	1749	1 397	1 408
Liczba szkół objętych akcją	574	596	591	591

W ramach realizacji akcji „Bezpieczna droga do szkoły” sprawowano również wzmożony nadzór nad drogami w okolicach placówek szkolnych, zwłaszcza przejść dla pieszych, kontrolowano także autobusy przewożące dzieci i młodzież do szkół.

Ponadto, w celu poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży podejmowano działania w ramach n/w programów:

- „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”,
- „Gimbus”,
- „Rowerem bezpiecznie do celu”,
- „Zawsze Zapinam Pasy”,
- Przedszkolny Program Edukacji Komunikacyjnej „Autochodzik”- „Autoriada”,
- „Odblaskowa szkoła”.

b) Turnieje edukacyjne dzieci i młodzieży w latach 2008-2011.

W latach 2008-2011 policjanci Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego KWP w Olsztynie, współpracując z Wojewódzkim Ośrodkiem Ruchu Drogowego i innymi instytucjami, uczestniczyli w przeprowadzaniu eliminacji turniejów edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego (BRD) w województwie warmińsko-mazurskim. Po przeprowadzeniu eliminacji międzyszkolnych i powiatowych, do finałów wojewódzkich zakwalifikowały się drużyny z poszczególnych powiatów, które reprezentowały następnie nasz region w finałach ogólnopolskich.

Turnieje edukacyjne dla dzieci i młodzieży realizowane były w trzech grupach wiekowych:

- Turniej motoryzacyjny dla młodzieży szkół średnich,
- Turniej wiedzy o BRD dla uczniów szkół gimnazjalnych,
- Turniej wiedzy o BRD dla uczniów szkół podstawowych.

Zdaniem Komendy Wojewódzkiej Policji turnieje edukacyjne, jako stała forma działań prewencyjnych Policji, cieszą się dużym zainteresowaniem uczniów i nauczycieli, a także są doskonałą okazją służącą popularyzowaniu przepisów ruchu drogowego oraz kształtowaniu właściwych nawyków komunikacyjnych.

c) Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego:

Tabela 8. Seminaria, akcje i inne formy uświadamiające na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego w latach 2009-2011:

L.p.	Temat akcji uświadamiającej	Liczba akcji	Liczba uczestników
1.	Konferencja szkoleniowa – „Podsumowanie projektów w zakresie brd”	1	150
2.	II Konferencja „Społeczna misja nauczycieli jazdy”	1	108
3.	Warmińsko-Mazurski Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny - finał	3	300
4.	Promowanie zapinania pasów bezpieczeństwa „SYMULATOR ZDERZEŃ”	21	1600
5.	Współorganizowanie Wojewódzkich Mistrzostw Pierwszej Pomocy Przedmedycznej Polskiego Czerwonego Krzyża	2	200
6.	Warmińsko-Mazurski Turniej Wiedzy o Bezpieczeństwie Ruchu Drogowego - finał	4	400
7.	Konferencja brd – „Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w ruchu drogowym” w dniach 16-17.11.2010 r.	1	150
8.	Seminarium "Atlas ryzyka na drogach województwa warmińsko-mazurskiego", 24 czerwca 2010 r.	1	100
9.	II Konferencja Krajowa w ramach projektu „SOŁ - Save our lives” 29-30 września 2011 r.	1	150
10.	Konferencja pt. „Bezpieczeństwo ruchu drogowego, a zrównoważony rozwój transportu” 16.06.2011 r.	1	100
11.	Wizyta studyjna brd w Goteborgu - Szwecja	1	20
12.	XXXIV Finał Ogólnopolski Turnieju Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2011 2-4 czerwca 2011 r.	1	200
13.	Projekt ROSYPE - współudział w realizacji	1	3 000

(Źródło: dane statystyczne WORD w Olsztynie)

W latach 2008-2011 Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego zrealizowało około 40 akcji, seminariów, konferencji i innych form uświadamiających na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego.

4. Podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wypadkom wodnym (szczególnie wśród dzieci i młodzieży), wypadkom przy pracy i w gospodarstwach domowych.

Styl życia i zachowania zdrowotne determinują w największym stopniu stan zdrowia społeczeństwa. W profilaktyce niepełnosprawności i ograniczaniu jej skutków szczególne znaczenie ma zapobieganie wypadkom, w tym wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym oraz wypadkom wodnym. Podmiotami zajmującymi się przeciwdziałaniem ich występowania są m.in.: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Okręgowy Inspektorat Pracy Państwowej Inspekcji Pracy oraz Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

a) Zadania z zakresu przeciwdziałania wypadkom w gospodarstwach rolnych realizowane były przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie.

Oddział Regionalny KRUS w Olsztynie podjął działania mające na celu zwiększenie świadomości dzieci, młodzieży i rolników o zagrożeniach występujących w gospodarstwach rolnych oraz poszerzenie wiedzy o bezpieczeństwie i higienie pracy.

W latach 2008-2011 organizowano szkolenia z zakresu wiedzy o BHP, w których uczestniczyli rolnicy, sołtysi oraz inne osoby związane ze środowiskiem wiejskim. Odbywały się także spotkania informacyjne, pogadanki dla dzieci z terenów wiejskich.

Tabela 9. Inicjatywy podejmowane przez KRUS O/R na rzecz przeciwdziałania wypadkom w gospodarstwach rolnych.

L.p.	Wyszczególnienie	2008		2009		2010		2011	
		Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba spotkań	Liczba uczestników	Liczba spotkań	Liczba uczestników
A. Szkolenia z zakresu wiedzy o BHP									
1.	Spotkania informacyjno-instruktażowe dla rolników	2	35	73	1326	115	1675	151	1998
2.	Spotkania informacyjno-instruktażowe dla sołtysów	85	1167	2	25	8	66	7	115
3.	Spotkania/szkolenia dla innych osób związanych ze środowiskiem wiejskim, w tym uczniów szkół rolniczych	1	8	5	116	1	31	7	191
Razem:		88	1210	80	1467	124	1772	165	2304

B. Spotkania informacyjne – pogadanki dla dzieci									
1.	Dla uczniów szkół podstawowych	25	951	33	1760	42	1220	25	1260
2.	Dla uczniów w gimnazjach	15	553	17	394			17	528
3.	Dla dzieci podczas wakacji	1	50	2	133			2	58
4.	Inne	-	-	-	-			1	28
Razem:		41	1554	52	2287	42	1220	45	1874
Ogółem (A + B)		129	2764	132	3754	166	2992	210	4178

(Źródło: dane statystyczne KRUS O/R w Olsztynie)

Jak wynika z powyższej tabeli, z roku na rok odbywa się coraz więcej szkoleń, pogadanek oraz spotkań informacyjnych z zakresu wiedzy o BHP, w których udział bierze średnio prawie 3.5 tyś. osób z obszarów wiejskich rocznie.

Tabela 10. Liczba wypadków przy pracy rolniczej w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	2008	2009	2010	2011
Liczba wypadków	1 220	1 303	1 292	1295

(Źródło: dane statystyczne KRUS O/R w Olsztynie)

W latach 2008-2011 zgłaszano jako wypadki przy pracy rolniczej średnio 1 277 zdarzeń rocznie.

Najczęstsze przyczyny wypadków to:

- nieznajomość bądź nieprzestrzeganie zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym,
- zły stan nawierzchni podwórzy oraz bałagan w pomieszczeniach gospodarczych w obejściu gospodarstwa,
- nieodpowiednie metody pracy i nieumiejętne wykonywanie czynności,
- pośpiech i nieostrożność, wykonywanie pracy w stanie złego samopoczucia,
- używanie maszyn i urządzeń nie spełniających wymogów bezpieczeństwa,
- praca ponad siły,
- niestosowanie odzieży roboczej i ochron osobistych,
- nieprzestrzeganie zasad ruchu drogowego,
- lekceważenie zagrożeń.

Z uwagi na utrzymującą się wysoką liczbę wypadków w rolnictwie, należy kontynuować działania zmierzające do ograniczenia tego niepokojącego zjawiska.

b) Realizatorem działań na rzecz przeciwdziałania wypadkom przy pracy był także Okręgowy Inspektorat Pracy Państwowej Inspekcji Pracy w Olsztynie.

Tabela 11. Liczba wypadków przy pracy zbadanych przez inspektorów pracy

Wypadki w latach 2008-2011									
Rok	Ogółem	Pojedyncze				Zbiorowe			
		ogółem pojedyncze	Skutki wypadku			ogółem zbiorowe	Skutki wypadku		
			śmiertelne	ciężkie uszkodzenie ciała	lekkie		śmiertelne	ciężkie uszkodzenie ciała	lekkie
2008	113	93	18	50	25	20	b.d.	b.d.	b.d.
2009	87	76	14	31	31	11	b.d.	b.d.	b.d.
2010	92	88	17	28	43	4	b.d.	b.d.	b.d.
2011	93	86	13	39	34	7	b.d.	b.d.	b.d.
Poszkodowani									
2008	140	93	18	50	25	47	8	10	29
2009	100	76	14	31	31	24	4	2	18
2010	105	88	17	28	43	17	2	0	15
2011	103	86	13	39	34	17	0	3	14

(Źródło: dane statystyczne OIP PIP w Olsztynie)

W latach 2008-2011 w zbadanych przez inspektorów pracy wypadkach przy pracy poszkodowanych zostało 448 pracowników, z których 62 poniosło śmierć, 148 doznało ciężkich obrażeń ciała, a 133 obrażeń lekkich. Z przedstawionych powyżej danych wynika, że zarówno liczba wypadków jak i poszkodowanych w nich osób nadal jest wysoka. W celu zintensyfikowania działań na rzecz ich ograniczania opracowano i rozpoczęto wdrażanie programu przeciwdziałania tym wypadkom przy pracy pod nazwą *Warmińsko-Mazurska Strategia Ograniczania Wypadków przy Pracy 2011-2012*. Podstawowym celem tej strategii jest ograniczenie liczby wypadków poprzez kształtowanie i propagowanie w społeczeństwie kultury bezpieczeństwa oraz dotarcie do pracodawców i ich organizacji z informacją o podjętej misji zintegrowanego podejścia do ograniczania wypadków przy pracy, uwzględniającego poszczególne etapy tego procesu, różne potrzeby pracodawców oraz zmiany zachodzące w środowisku pracy.

Problem wysokiej wypadkowości w województwie warmińsko-mazurskim spowodował potrzebę prowadzenia działalności profilaktyczno-prewencyjnej mającej na celu likwidację zagrożeń wypadkowych.

Działalność profilaktyczno-prewencyjna

W ramach tej działalności Okręgowy Inspektorat Pracy w Olsztynie w latach 2008-2011 organizował liczne spotkania z pracodawcami, organizacjami pracowników służby bhp, prezentacja problematyki na konferencjach, sympozjach i targach. Organizowano m.in.:

- szkolenia dla pracowników z terenu Warmii i Mazur na temat zagrożeń wypadkowych w transporcie i budownictwie, dla pracodawców i ich przedstawicieli z małych przedsiębiorstw, w których często dochodziło do wypadków przy pracy a także dla osób reprezentujących firmy realizujące inwestycje drogowe i odpowiedzialnych za bezpieczeństwo pracy przy budowie dróg i mostów, na temat przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy robotach drogowo-mostowych,

- szkolenia dla osób bezpośrednio narażonych na wypadki,
 - szkolenia dla społecznych inspektorów pracy funkcjonujących w ramach struktur organizacji związkowych zrzeszonych przez Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, dotyczące roli i zadań społecznego inspektora pracy, zasad współpracy ze związkami zawodowymi, a także analizowania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz prawidłowego sporządzania protokołów powypadkowych.
- Ponadto, oprócz powyższych szkoleń Okręgowy Inspektorat Pracy organizował liczne seminaria i konferencje m. in.:
- seminarium nt. wypadków przy pracy dla pracodawców z terenu wschodnich powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (w ramach obchodów Światowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych).
 - konferencję „Ryzyko zawodowe w żwirowniach”, przy udziale Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – PIB, Wyższego Urzędu Górniczego, Głównego Instytutu Górnictwa oraz Olsztyńskich Kopalni Surowców Mineralnych Sp. z o.o. Celem konferencji było zwiększenie świadomości pracodawców nt. zagrożeń występujących przy pracach w kopalnictwie.
 - ogólnopolską konferencję „Bezpieczeństwo pracy w przedsiębiorstwie” przy współpracy z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy - PIB, Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Pracowników Służby BHP oraz Forum Liderów Bezpiecznej Pracy,
 - stoiska informacyjno-wystawowe na Targach Budownictwa „OLTARBUD Ekologia-Energoszczędność”. Specjaliści OIP udzielali informacji na temat zagrożeń w budownictwie, prezentowali broszury i ulotki informujące m.in. o wypadkach zaistniałych przy pracy, zasadach bhp dotyczących prac budowlanych, zarządzaniu bezpieczeństwem pracy, konkursie „Bezpieczna Budowa” oraz reklamowano strony internetowe Głównego Inspektoratu Pracy i Okręgowego Inspektoratu Pracy w Olsztynie,

Okręgowy Inspektor Pracy uczestniczył, w spotkaniach, szkoleniach, pokazach środków ochrony indywidualnej stosowanych przy pracach budowlano-remontowych, gdzie przedstawiał główne założenia i planowany przebieg realizacji Warmińsko-Mazurskiej Strategii Ograniczania Wypadków przy Pracy 2011-2012 oraz prezentował przykłady zdarzeń wypadkowych zaistniałych podczas prac budowlanych w ramach kampanii „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie”.

Brał także udział w spotkaniach z przedsiębiorcami zrzeszonymi w Olsztyńskiej Izbie Budowlanej, zjazdach sprawozdawczych członków Warmińsko-Mazurskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa, Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP, a także ze studentami kierunku „Inżyniera bezpieczeństwa” na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Podczas spotkań prezentowano główne założenia, planowany przebieg oraz metody realizacji „Warmińsko-Mazurskiej Strategii Ograniczania Wypadków przy Pracy 2011-2012”.

W różnych formach działalności profilaktyczno-prewencyjnych uczestniczyli pracodawcy, pracownicy, przedstawiciele związków zawodowych, społecznych inspektorów pracy, instytucji zajmujących się bhp, specjalistów i praktyków w tej dziedzinie, firm szkoleniowych, szkół i uczelni oraz instytucji i organizacji funkcjonujących w sferze nadzoru i kontroli warunków pracy.

c) Organizacją działań związanych z przeciwdziałaniem wypadkom wodnym zajmowało się Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Okręgowy Związek Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Giżycku.

Tabela 12. Wypadki wodne (utonięcia) w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	2008	2009	2010	2011
Liczba utonięć	58	57	61	42

(Źródło: dane statystyczne WOPR w Olsztynie)

Najczęstsze przyczyny utonięć to:

- alkohol (ok. 30 %),
- wypadnięcia z łódki, materaca, roweru wodnego,
- skoki do wody,
- nieostrożność nad wodą.

W latach 2008-2011, w okresie zimowym i letnim, przeprowadzano pogadanki i prelekcje związane z bezpiecznym wypoczynkiem zimą (na zamrzniętych zbiornikach wodnych) i latem (nad wodami), ze szczególnym naciskiem na bezpieczeństwo skoków do wody w nieznanym miejscu, powodujących urazy kręgosłupa. Ponadto, przeprowadzono szkolenia na Ratowników młodszych, kursy na Ratowników WOPR, a także pokazy ratownictwa wodnego i sprzętu używanego w ratownictwie wodnym oraz nauki udzielania pierwszej pomocy.

W szkoleniach, ze względu na specyfikę pracy, nie uczestniczą osoby niepełnosprawne, ale biorą udział we wszelkiego rodzaju pogadankach i prelekcjach, jako przykłady błędów (najczęściej młodości), przy skokach do wody w miejsca nieznanne i niebezpieczne. Związane jest to m. in. z ogólnopolskim programem profilaktycznym „Płytką wyobraźnia”.

Pomimo iż liczba utonięć w ostatnim roku spadła, należy w dalszym ciągu podejmować działania (szczególnie wśród dzieci i młodzieży) w tym zakresie, tak aby liczba wypadków wodnych była jeszcze niższa.

5. Podejmowanie działań zmierzających do doposażenia placówek rehabilitacji i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego uczestniczył w realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami” w ramach obszaru A – dofinansowanie ze środków PFRON wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny.

Tabela 13. Doposażenie placówek rehabilitacyjnych i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny w województwie warmińsko-mazurskim w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami” - obszar A.

Rok	2008	2009*	2010	2011
Liczba doposażonych placówek	19	13	X	X
Kwota dofinansowania	895 144,84	564 148,28	X	X

(Źródło: dane statystyczne z W-M O/PFRON w Olsztynie)

* umowy zrealizowane w 2010 r.

W 2008 i 2009 roku do Departamentu Zdrowia wpłynęły łącznie 32 wnioski o dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego. Umowy z w/w jednostkami zostały podpisane na kwotę 1 459 293,12 zł i były realizowane w 2009 i 2010 roku.

Realizacja projektów odpowiadała na potrzeby osób niepełnosprawnych, zamieszkujących powiaty naszego województwa, w zakresie profesjonalnych i kompleksowych usług rehabilitacyjnych. Doposażenie obiektów służących rehabilitacji w znacznym stopniu ułatwiło dostęp do świadczeń rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania. Tym samym, rehabilitacja osób niepełnosprawnych będzie bardziej efektywna, co pozwoli na ograniczenie skutków niepełnosprawności.

Należy jednak dodać, że realizacja zadań, w ramach obszaru A w/w Programu, z uwagi na „przekierowanie” środków PFRON na wsparcie innych programów nie była w 2010 i 2011 roku realizowana.

c) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Zakup sprzętu rehabilitacyjnego w instytucjach i placówkach rehabilitacyjnych finansowany jest także ze środków:

- PFRON, będących w dyspozycji powiatów (przekazanych powiatom wg algorytmu),
- własnych gminy,
- uzyskanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, współfinansowanego ze środków EFS.

Tabela 14. Liczba doposażonych placówek w sprzęt rehabilitacyjny w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego, z wyłączeniem placówek dofinansowanych w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami” - obszar A.

Lata	2008	2009	2010	2011
Liczba doposażonych placówek	7	9	9	7
Wysokość środków	207.029,41	102.842,25	260.263,52	58 560,67

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

c) działania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

Do 2009 r. aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz przyspieszanie procesu ich adaptacji poprzez wspieranie przedsięwzięć, zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności była realizowana w ramach „Programu ograniczania skutków niepełnosprawności”.

Tabela 15. Realizacja „Programu ograniczania skutków niepełnosprawności” w latach 2008-2009.

Rok	2008	2009
Liczba dofinansowanych NGO	4	4
Kwota dofinansowania	1 134 004,78	1 042 188,97

(Źródło: dane statystyczne z W-M O/PFRON w Olsztynie)

W ramach w/w programu dofinansowane zostały wypożyczalnie sprzętu rehabilitacyjnego, prowadzone przez poniższe organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach,
- Działdowskie Centrum Caritas,
- Stowarzyszenie na Rzecz Chorych i Długotrwale Unieruchomionych „Niebieski Parasol” w Olsztynie,
- Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. Św. Łazarza w Elblągu.

Od 2010 roku, *Program* został zawieszony. Jednak w/w organizacje pozarządowe, wykorzystując inne możliwości finansowania, w tym w ramach zadań i projektów zleczanych przez PFRON w Warszawie, organizacjom pozarządowym i fundacjom (w trybie art. 36 ustawy o rehabilitacji (...)), nadal prowadzą wypożyczalnie sprzętu rehabilitacyjnego.

6. Inicjowanie tworzenia punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych dla osób niepełnosprawnych.

Z informacji przedstawionych przez powiatowe centra pomocy rodzinie wynika, że na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w 20 powiatach, funkcjonowało na koniec 2011 roku łącznie 122 placówki zaopatrujące w sprzęt rehabilitacyjny, ortopedyczny i wypożyczalne sprzętu pomocniczego.

Tabela 16. Liczba placówek zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, zaopatrzenia ortopedycznego i wypożyczalni sprzętu pomocniczego.

Powiat	2008	2009	2010	2011
bartoszycki	8	8	5	4
braniewski	1	1	1	1
działdowski	6	7	7	10
elbląski	1	0	0	0
ełcki	0	5	5	5
giżycki	3	1	1	1
gołdapski	0	1	1	1
iławski	7	6	2	4
kętrzyński	5	5	6	6
lidzbarski	3	3	3	2
mragowski	2	2	2	3
nidzicki	2	0	0	1
nowomiejski	1	1	1	1
olecki	3	0	1	1
ostródzki	6	5	5	6
olsztyński	2	1	1	1
piski	5	0	3	3
szczycieński	3	3	3	3
węgorzewski	0	0	1	1
m. Olsztyn	42	47	49	51
m. Elbląg	13	14	16	17
Razem	113	110	113	122

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Z analizy danych wynika, że na terenie tylko jednego powiatu (elbląskiego) nadal nie funkcjonują tego typu placówki. Pozytywnym zjawiskiem jest również fakt że w porównaniu do poprzedniego roku przybyło ich 9. Również liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług wzrosła o 40 %.

7. Podejmowanie działań na rzecz stworzenia możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2010 roku Nr 214, poz. 1407 z późn. zm.) stworzenie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych, poprzez dofinansowanie ze środków PFRON, należy do zadań powiatu.

Tabela 17. Liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym.

L.p.	POWIAT	Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym.			
		2008	2009	2010	2011
1	BARTOSZYCE	154	53	44	30
2	BRANIEWO	112	105	82	111
3	DZIAŁDOWO	116	254	211	110
4	ELBLĄG GRODZKI	199	231	202	122
5	ELBLĄG	640	149	129	127
6	EŁK	250	117	96	77
7	GIZYCKO	234	171	182	91
8	GOŁDAP	108	58	73	38
9	IŁAWA	322	364	270	70
10	KĘTRZYN	263	238	223	120
11	LIDZBARK WARMIŃSKI	162	152	129	65
12	MRAĞOWO	255	159	221	40
13	NIDZICA	168	77	44	46
14	NOWE MIASTO LUBAWSKIE	211	177	158	111
15	OLECKO	109	81	47	28
16	OLSZTYN GRODZKI	788	106	217	158
17	OLSZTYN	731	265	121	125
18	OSTRÓDA	689	302	258	28
19	PISZ	80	48	49	78
20	SZCZYTNO	412	223	227	206
21	WĘGORZEWO	72	22	75	0
	ogółem	6 075	3 352	3 058	1 781

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Z powodu zmniejszania środków PFRON, przekazywanych wg algorytmu samorządom powiatów, z tej formy rehabilitacji z roku na rok korzysta coraz mniej osób niepełnosprawnych. W 2011 roku w turnusach rehabilitacyjnych, w porównaniu do roku poprzedniego udział wzięło niespełna 60% osób niepełnosprawnych.

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki, na wniosek zainteresowanych podmiotów, dokonuje wpisów do *Rejestru organizatorów turnusów rehabilitacyjnych*. Na koniec 2011 r. w bazie znajdowało się 14 organizatorów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. W/w rejestr znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. <http://ebon.mpips.gov.pl/>

Tabela 18. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba			
		2008	2009	2010	2011
1.	Dzieci niepełnosprawne objęte wczesnym wspomaganie rozwoju	1 469	1 643	1 884	4 479
2.	Opracowane lokalne programy na rzecz zdrowego stylu życia, zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków	73	62	80	86
3.	Akcje uświadamiające zorganizowane przez Policję na temat bezpiecznego ruchu drogowego	3 358	5 293	4 237	4355
4.	Opracowane programy szkoleniowe w przedszkolach i szkołach dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego, organizowane przez policję.	5	5	9	12
5.	Zrealizowane programy profilaktyki z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego, opracowane i realizowane w przedszkolach i szkołach	5	5	9	12
6.	Wypadki wodne (utonięcia)	58	57	61	42
7.	Wypadki przy pracy*	113	87	92	93
8.	Wypadki w gospodarstwach rolnych i domowych	1 327	1 303	1 292	1295
9.	Punkty sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych	113	110	113	122
10.	Organizatorzy turnusów rehabilitacyjnych wpisani do rejestru.	20	13	15	14

* zbadane przez inspektorów pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy Państwowej Inspekcji Pracy w Olsztynie

Priorytet II

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.

Cel ogólny: Wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

W latach 2008-2011 podejmowane były działania zmierzające do stworzenia sprawnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez rozwój infrastruktury społecznej umożliwiającej korzystanie z usług rehabilitacyjnych oraz wyrównania szans w zakresie kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

Działania:

1. Prowadzenie bazy informacji o ośrodkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

Podstawowym warunkiem sprawnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych jest dostęp do informacji. W związku z tym, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej opracował w 2004 r. *Bazę placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim*, która jest co roku aktualizowana na podstawie informacji zebranych z powiatów i gmin województwa warmińsko-mazurskiego.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku *Baza* zawierała 612 adresów podmiotów działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Adresy są dostępne na stronie internetowej Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego (<http://wrota.warmia.mazury.pl/Polityka-spoeczna/Osoby-niepelnosprawne/>).

W porównaniu do lat ubiegłych (2010 r. – 582 placówki, 2009 r. – 576 placówek, 2008 – 543) liczba tego rodzaju placówek na terenie województwa systematycznie wzrasta.

Możliwość korzystania z *Bazy* oraz z usług świadczonych przez w/w ośrodki, zwiększa niepełnosprawnym mieszkańcom województwa dostęp do informacji, a także pozwala na lepszą komunikację pomiędzy podmiotami, zajmującymi się szeroko rozumianą rehabilitacją (lecniczą, zawodową i społeczną).

b) działania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

W ramach programu „*Ośrodki Informacji dla Osób Niepełnosprawnych*” Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Oddział Warmińsko-Mazurski) dofinansowywał, w latach 2008-2010 dwa takie ośrodki.

Tabela 19. Ośrodki Informacji dla Osób Niepełnosprawnych

Rok	2008	2009	2010
Liczba dofinansowanych ośrodków	2	2	2
Kwota dofinansowania	175 910,00	217 546,80	197 816,14

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

Kwota jaką przeznaczono na ten cel to prawie 600 tys. zł. Sprawnie działające ośrodki zorganizowane przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach oraz Miejskim Zespole do Spraw Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie służyły pomocą osobom niepełnosprawnym w rozwiązywaniu problemów.

Realizacja programu "Ośrodki Informacji dla Osób Niepełnosprawnych" zakończyła się 31 grudnia 2010 r.

2. Organizowanie szkoleń merytorycznych wspierających podmioty zajmujące się rehabilitacją osób niepełnosprawnych.

Z inicjatywy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, w latach 2008 - 2011, przeprowadzono szkolenia merytoryczne wspierające podmioty zajmujące się rehabilitacją osób niepełnosprawnych. Planując i realizując zadania związane z ich organizacją, kierowano się zapotrzebowaniem na określony typ szkoleń, w tym na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych, zgłaszanych do bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Łącznie, w okresie sprawozdawczym, przeprowadzono 15 szkoleń związanych z problematyką osób niepełnosprawnych, w których udział wzięło ponad 620 pracowników PCPR-ów, PSOUU, ŚDS, DPS, DD, OPS, MOPS oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Ponadto, w ramach projektów systemowych POKL (Priorytet VII), współfinansowanych ze środków EFS, pracownicy ww. instytucji, jak również WTZ, ZAZ oraz stowarzyszeń i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych (ponad 360 osób), uczestniczyli w latach 2010-2011 w 12 szkoleniach, m.in.

- Doradca ds. osób niepełnosprawnych - wsparcie projektów systemowych powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- Metody aktywizujące w pracy z klientem niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi,
- Program Aktywności Lokalnej jako narzędzie tworzenia partnerstw lokalnych i animowania społeczności lokalnych z ukierunkowaniem na młodzież i osoby niepełnosprawne,
- Akademia innowacyjnych metod pracy z klientami zagrożonymi wykluczeniem społecznym,
- Akademia menadżera pomocy społecznej - zarządzanie zespołami projektowymi,
- Akademia ekonomii społecznej - Dobre praktyki ekonomii społecznej dotyczącej osób niepełnosprawnych.

Również, Centrum Spotkań Europejskich "Światowid" w Elblągu, w ciągu czterech ostatnich lat, zorganizowało 9 szkoleń w tym zakresie, w szczególności poświęconych tematyce wolontariatu, w tym:

- szkolenie dla przedstawicieli organizacji i instytucji zajmujących się świadczeniem usług dla osób niepełnosprawnych, zainteresowanych współpracą z wolontariuszami,
- cykl szkoleń i warsztatów dla wolontariuszy w zakresie podstawowej wiedzy dotyczącej rodzajów niepełnosprawności, specyfiki i form pracy oraz zagadnień prawnych związanych z wolontariatem.

W ww. szkoleniach uczestniczyło ponad 160 osób.

Szkolenia umożliwiły kadrze pracującej z osobami niepełnosprawnymi, (w szczególności z osobami z zaburzeniami psychicznymi i obniżoną sprawnością intelektualną) podwyższenie kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności w pracy, co wpłynie na podniesienie jakości świadczonych usług.

3. Inicjowanie opracowywania lokalnych programów i projektów na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych.

Działania na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, ich uspołeczniania i aktywizacji w miejscu zamieszkania podejmowane były przez samorządy powiatów. Łącznie w 17 powiatach zrealizowano 49 programów na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych. W większości powiatów realizowane jest od 1-3 takich programów. W powiecie ostródzkim 4, piskim 5 a w bartoszyckim nawet 7 programów na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych. Łączna liczba osób niepełnosprawnych w nich uczestniczących to prawie 26 tyś. osób.

Z uwagi na fakt, iż w powiatach działowskim, mławowskim, węgorzewskim a także elbląskim grodzkim nie odnotowano takich programów, zasadnym jest podjęcie działań zmierzających do ich powstania na terenie tych powiatów.

Opiniowanie ośrodków ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków uprawnionych do przyjmowania grup turnusowych osób niepełnosprawnych.

Na podstawie § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. Nr 230, poz.1694) Samorząd Województwa w latach 2008-2011 wydał 24 opinie o ośrodkach ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób niepełnosprawnych, korzystających z dofinansowania ze środków PFRON.

Przed wydaniem opinii, będących podstawą wpisu do w/w rejestru, pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego dokonali wizytacji ośrodków pod kątem oceny możliwości zapewnienia osobom niepełnosprawnym dogodnych warunków pobytu, jak również, oceny zaplecza i jego wyposażenia do prowadzenia różnych form aktywnej rehabilitacji, w tym zaplecza do prowadzenia zajęć usprawniająco-rekreacyjnych, ogólno-usprawniających, rekreacyjno-sportowych i wypoczynkowych.

Przedmiotowe opinie zostały przekazane Wojewodzie Warmińsko-Mazurskiemu, który na ich podstawie dokonał wpisu do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób niepełnosprawnych, korzystających z dofinansowania ze środków PFRON.

4. Dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji.

Realizując zapisy art. 35 ust 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) Samorząd Województwa dofinansował ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych roboty budowlane w rozumieniu przepisów *ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.) dotyczące obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów. Wszystkie podmioty, które spełniły kryteria określone w w/w rozporządzeniu otrzymały dofinansowanie.*

Łącznie w latach 2008-2011 dofinansowano roboty budowlane w 18 obiektach, na kwotę 11 489 117 zł. Ze sprawozdań złożonych przez beneficjentów pomocy wynika, że dzięki dofinansowaniu, z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji korzysta ponad 29 tyś. osób niepełnosprawnych.

5. Inicjowanie organizowania imprez, wystaw, aukcji, olimpiad, spartakiad oraz przeglądów artystycznych z udziałem osób niepełnosprawnych.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

✓ Samorząd Województwa, uznając znaczenie sportu w aktywizacji osób niepełnosprawnych, a także mając na uwadze korzyści psychiczne, zdrowotne, poznawcze wynikające z uprawiania sportu, w latach 2008-2011 dofinansował 237 imprez sportowych, o zasięgu międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Były to m.in.

- Spartakiady Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej,
- Indywidualne i Drużynowe Mistrzostwa Polski w Bowlingu oraz kręglach klasycznych
- Mistrzostwa Polski i Klubowe Puchary Europy w piłce siatkowej na siedząco,
- Zimowe Mistrzostwa w pływaniu,
- Międzynarodowe puchary Polski w strzelectwie sportowym,
- Mistrzostwa Polski w Lekkiej Atletyce,
- Ogólnopolskie zawody niewidomych i słabowidzących w strzelectwie, oraz kolarstwie torowym,
- Międzynarodowe Turnieje Hokeja,
- Mistrzostwa Polski Żeglarzy Niepełnosprawnych,
- Mistrzostwa Polski w Rugby na Wózkach,
- Ogólnopolskie Turnieje Warcabowe Niewidomych i Słabowidzących,
- Mistrzostwa Polski Niesłyszących w Piłce Nożnej
- Międzynarodowy Wyścig Niesłyszących i Słabosłyszących w Kolarstwie Tandemowym dookoła Belgii,

Łączna kwota dofinansowania wyniosła ponad 392 tyś. zł. W imprezach sportowych uczestniczyło ponad 9 tyś. osób niepełnosprawnych. Zorganizowane turnieje, spartakiady i zawody umożliwiły osobom niepełnosprawnym aktywne spędzenie wolnego czasu oraz pozwoliły na aktywizację wszystkich uczestników, bez względu na poziom potencjału sprawnościowego.

✓ Departament Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w latach 2008-2011 w ramach wyrównywania szans osób niepełnosprawnych zlecił organizacjom pozarządowym realizację imprez, na kwotę ponad 760 tyś. zł, w tym m in:

- Złoty Harcerskich Drużyn Wodnych „Mamry” (ZHP, Węgorzewo),
- Ogólnopolskie Złoty Grunwaldzkie (ZHP, Olsztyn),
- Międzynarodowe Mistrzostwa Polski DZ (Mazurska Szkoła Żeglarstwa, Giżycko),
- Cykliczne imprezy popularyzujące krajoznawstwo i turystykę kwalifikowaną (PTTK, Elbląg),
- Ogólnopolskie Rajdy Pieszego GRUNWALD (PTTK, Olsztyn),
- Inscenizacje ważniejszych Bitew, które odbywały się w przeszłości na terenie województwa Warmińsko-Mazurskiego.

W/w przedsięwzięcia miały charakter masowy i ogólnodostępny. Brały w nich udział również osoby niepełnosprawne. Imprezy umożliwiły ich integrację z otoczeniem, poznanie walorów turystycznych regionu, propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego oraz uspołecznienie niepełnosprawnej młodzieży.

✓ W ramach wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w zakresie kultury, zorganizowano na terenie województwa szereg imprez kulturalno-artystycznych oraz warsztatów plastyczno-artystycznych. Ich realizacja odbywała się poprzez jednostki organizacyjne Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym:

- Centrum Polsko-francuskie Cotes D’Armor – Warmia i Mazury w Olsztynie,
- Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu,
- Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie,
- Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie,
- Warmińsko-Mazurską Filharmonię im. F. Nowowiejskiego w Olsztynie,
- Muzeum Warmii i Mazur,
- Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku,
- Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie,
- Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku,
- Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku,
- Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie

oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Imprezy umożliwiły rozszerzenie oddziaływań na otwarte społeczeństwo, aktywny udział osób niepełnosprawnych w integracji z otoczeniem, promocję ich artystycznej twórczości, przełamywanie barier społecznych oraz zmianę sposobu postrzegania osób niepełnosprawnych poprzez ich możliwości, a nie ograniczenia.

✓ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2008-2011 był współorganizatorem Festynu Integracyjnego „Jesteśmy razem”, który odbywał się cyklicznie w maju na Starym Mieście w Olsztynie. Głównym organizatorem tego przedsięwzięcia był Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych. Do organizacji Festynu włączało się także wielu partnerów społecznych, między innymi: Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie, Polskie

Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów „Klanza” Oddział w Olsztynie, Olsztyńskie Towarzystwo „Amazonki” oraz wolontariusze.

W Festynie brały udział: domy pomocy społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej z całego województwa, organizacje pozarządowe zajmujące się osobami niepełnosprawnymi oraz mieszkańcy Olsztyna i okolic. Rokrocznie uczestniczy w nim około 1500 osób, w tym około 500 osób niepełnosprawnych. Inicjatywa ta ma na celu integrację oraz poszerzenie współpracy z różnymi podmiotami działającymi na rzecz tej grupy społecznej.

Efektom podjętych działań było rozszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, nawiązanie wzajemnych kontaktów oraz prezentacja ich artystycznego dorobku.

b) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

W województwie warmińsko-mazurskim, w latach 2008-2011 organizowano 685 lokalnych imprez o charakterze sportowym, rekreacyjnym i kulturalnym. W ciągu czterech lat udział w nich wzięło ponad 70 tys osób niepełnosprawnych.

Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w różnego rodzaju festiwalach, przeglądach, rajdach, zawodach dało szansę niepełnosprawnym mieszkańcom województwa warmińsko-mazurskiego na wspólne doświadczenie emocji płynących z realizacji pasji teatralnych, muzycznych czy sportowych. Jest to doskonała forma rehabilitacji społecznej tych osób i należy dołożyć wszelkich starań by w latach kolejnych te formy rehabilitacji w dalszym ciągu były organizowane.

c) działania dofinansowane przez Warmińsko-Mazurski Oddział PFRON w Olsztynie:

Oddział Funduszu, w ramach zadań zleczanych na podstawie art. 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji (...), dofinansował w latach 2008-2011 50 organizacjom pozarządowym, organizację imprez kulturalnych, turystycznych, sportowych i innych, o charakterze ogólnopolskim, na łączną kwotę 2 574 337,74 zł. W powyższych działaniach uczestniczyło ponad 13 tys. osób niepełnosprawnych.

Zrealizowane zajęcia miały na celu zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych, rozwijanie różnych form integracji społecznej, prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego, szkoleń, kursów oraz warsztatów dla osób niepełnosprawnych, członków ich rodzin, opiekunów kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej i społecznej.

6. Powstawanie stowarzyszeń i klubów sportowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawni mieszkańcy naszego województwa zrzeszeni są w 10-ciu stowarzyszeniach i klubach sportowych: IKS „Atak” w Elblągu, IKS „Morena” w Iławie, OKS „Warmia i Mazury” w Olsztynie, ZSN „Start” w Olsztynie, WMKSN „Warmig” w Olsztynie, „SION” w Bartoszycach, Giżycki Klub Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących w Giżycku, EKS „Elcross” w Elblągu, IKS „Smok” w Ornece oraz Szkoła Żeglarska w Giżycku.

Ich liczba utrzymuje się od 2008 roku na stałym poziomie, zwiększa się jednak liczba zrzeszonych członków. Z uwagi na znaczenie sportu w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, należy inicjować powstawanie tych klubów, gdyż obecnie działają one na terenie tylko 6 powiatów.

7. Podejmowanie działań zmierzających do tworzenia szkół i oddziałów integracyjnych na każdym poziomie kształcenia.

Informacje na temat organizacji kształcenia osób niepełnosprawnych w placówkach oświatowych województwa warmińsko-mazurskiego uzyskano z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie. Z przedstawionych danych wynika, że kształcenie osób niepełnosprawnych odbywa się w n/w placówkach:

➤ Przedszkola.

Tabela 20. Kształcenie integracyjne w przedszkolach

Lata	2008	2009	2010	2011
Liczba przedszkoli w woj. warmińsko-mazurskim	231	231	226	287
Liczba przedszkoli integracyjnych w woj. warmińsko-mazurskim	22	17	17	8
Liczba dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego w przedszkolach integracyjnych	197	183	195	184

(Źródło: dane statystyczne z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie)

W województwie warmińsko-mazurskim, w 2011 roku, funkcjonowało 287 przedszkoli, w tym tylko 8 integracyjnych. Jak wynika z powyższej tabeli z roku na rok w województwie jest ich coraz mniej. Pomimo zmniejszenia się gwałtownie liczby przedszkoli integracyjnych, liczba uczęszczających do nich dzieci niepełnosprawnych zmieniała się nieznacznie.

➤ Ośrodki szkolno-wychowawcze, szkoły i oddziały integracyjne

Dzieci i młodzież objęta obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki, posiadająca orzeczenia do kształcenia specjalnego, ze względu na niepełnosprawność, realizuje naukę w szkołach specjalnych oraz ogólnodostępnych.

Tabela 21. Kształcenie w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych

Lata	2008	2009	2010	2011
Liczba specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych w woj. warmińsko-mazurskim	24	25	24	23
Liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnych w ośrodkach	3 497	3 468	3 121	3 020

(Źródło: dane statystyczne z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie)

W latach 2008-2011 w 24 specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum i na poziomie ponadgimnazjalnym, kształciło się średnio ogółem 3 277 uczniów rocznie. Jak wynika z powyższej tabeli, z roku na rok zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży pobierających naukę w tych placówkach.

Ponadto, część dzieci niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej, realizuje obowiązek szkolny lub nauki w 1 407 szkołach ogólnodostępnych, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 22. Kształcenie w oddziałach specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych.

Rok	Liczba szkół (ogółem)		Liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego								Liczba uczniów korzystających z indywidualnego nauczania
			w oddziałach specjalnych		w oddziałach integracyjnych		w oddziałach ogólnodostępnych		ogółem		
	Podst./Gimnazjum	Ponadgimnazjalnych	Podst./Gimnazjum	Ponadgimnazjalnych	Podst./Gimnazjum	Ponadgimnazjalnych	Podst./Gimnazjum	Ponadgimnazjalnych	Podst./Gimnazjum	Ponadgimnazjalnych	
2008	828	699	3134	1045	846	45	2852	566	6832	1656	
Razem:	1527		4179		891		3418		8488		677
2009	842	701	3134	1045	846	45	2852	566	6832	1656	
Razem:	1543		4179		891		3418		8488		690
2010	814	573	3165	982	841	58	2659	435	6665	1475	
Razem:	1387		4147		899		3094		8140		708
2011	831	576	1756	1237	708	51	1650	255	5827	2156	
Razem:	1407		2993		759		1905		7983		320

(Źródło: dane statystyczne z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie)

Przedstawione dane nie ujmują jednak liczby uczniów i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz liczby placówek prowadzonych przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Ośrodkach Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych, które funkcjonują na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Uczniowie niepełnosprawni realizują w OREW obowiązek szkolny lub nauki na zasadzie porozumienia ze szkołami macierzystymi (OREW znajdują się w wielu powiatach, dają możliwość rozwoju dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim oraz umiarkowanym i znacznym z wieloraką niepełnosprawnością w wieku od 3-24 lat).

Wg informacji Kuratorium Oświaty w Olsztynie, dane dotyczące edukacji niepełnosprawnych dzieci i młodzieży w województwie warmińsko-mazurskim, zostały zebrane w oparciu o źródło SIO (System Informacji Oświatowej – dane na dzień 30 września danego roku) oraz informacje zebrane z jednostek samorządu terytorialnego województwa, które w przeważającej większości, opierały się także na informacjach z SIO. Dane nie są w pełni dokładne, dlatego należy uznać je za szacunkowe.

8. Podejmowanie działań zmierzających do udzielania wszechstronnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku niepełnosprawnemu na terenie przedszkola i szkoły.

Niepełnosprawne dzieci i młodzież w województwie warmińsko-mazurskim objęte są pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych.

Tabela 23. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielona niepełnosprawnym dzieciom i młodzieży w przedszkolach/szkołach na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Rok	Ogólna liczba*		Liczba zatrudnionych specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej niepełnosprawnym dzieciom i młodzieży (przedszkola/szkoły)* [etaty]	Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną (przedszkola/szkoły)*
	przedszkoli	szkół		
2008	231	1 527	863,33	Nie monitorowano
2009	231	1 543	1 049,69	Nie monitorowano
2010	226	1 387	1 080,09	7 500
2011	264	1407	1 317,11	Brak informacji

(Źródło: dane statystyczne z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie)

*dane uzyskane z SIO – stan na 30.09.2011)

W latach 2008-2011 w/w pomocą obejmowano ok. 7 500 dzieci rocznie. System pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględnia m.in. działania zaspakajające specjalne potrzeby edukacyjne ucznia, które realizowane są w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym. Zajęcia te trwają do czasu zlikwidowania opóźnień w uzyskaniu osiągnięć edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej dla danego etapu edukacyjnego lub złagodzenia bądź wyeliminowania zaburzeń stanowiących powód objęcia ucznia daną formą pomocy.

9. Pomoc stypendialna dla dzieci niepełnosprawnych, umożliwiająca kontynuowanie nauki na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej i wyższej.

Pomoc finansowa niepełnosprawnym dzieciom i młodzieży udzielana była przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach programu *STUDENT II*. Celem programu jest przygotowanie osób niepełnosprawnych, poprzez zdobycie wyższego wykształcenia, do poszukiwania zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Tabela 24. Pomoc stypendialna dla niepełnosprawnej młodzieży w ramach programu STUDENT II w latach 2008-2011

Lata	2008	2009	2010	2011
Liczba młodzieży niepełnosprawnej, która otrzymała stypendia	625	671	709	635
Wysokość środków PFRON na stypendia	828 935,00	2 413 420,39	1 373 385,00	2 570 719,06

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

W latach 2008-2011 z w/w pomocy skorzystało 2 640 osób niepełnosprawnych. Średnia wysokość stypendium wynosiła 2 727.12 zł.

Ponadto, uczniowie niepełnosprawni korzystają z realizowanych w jednostkach samorządu terytorialnego ogólnych programów stypendialnych – socjalnych i motywacyjnych. Wg informacji Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty, we wszystkich powiatach realizowany jest „Narodowy Program Stypendialny” - pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym.

Informacje o możliwości pozyskiwania pomocy stypendialnej socjalnej i motywacyjnej (w formie nagrody za wysokie wyniki w nauce, osiągnięcia w sporcie lub innych dziedzinach), uczniowie pozyskują od wychowawcy, pedagoga szkolnego, a także na stronach internetowych szkół oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Należy także zauważyć, że do 30 czerwca 2010 r., na terenie gmin wiejskich, obszarów wiejskich lub miast do 5 tyś. mieszkańców w gminach miejsko-wiejskich, realizowany był program PFRON „Uczeń na wsi”. Celem programu było wyrównywanie szans w zdobyciu wykształcenia oraz wzrost udziału osób niepełnosprawnych zamieszkujących gminy, w ogólnej liczbie osób pobierających naukę na poziomie ponadgimnazjalnym. W latach 2008-2009, w ramach tego programu, z dofinansowania w łącznej kwocie 7 693 515 zł skorzystało 5 484 osób.

10. Przystosowanie szkół ogólnodostępnych do potrzeb edukacyjnych niepełnosprawnych dzieci i młodzieży.

W celu zbadania stopnia przystosowania szkół ogólnodostępnych do potrzeb edukacyjnych niepełnosprawnych dzieci i młodzieży w 2011 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie skierował, za pośrednictwem Kuratorium Oświaty w Olsztynie, ankietę do szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych województwa warmińsko-mazurskiego.

W badaniu wzięło udział 189 szkół ogólnodostępnych, na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Szkoły podstawowe stanowiły 45 %, Gimnazja 29 % a Szkoły ponadgimnazjalne 26 % ogólnej liczby szkół.

Jednostki z obszarów wiejskich i miejskich rozłożyły się równomiernie i stanowiły odpowiednio 51 % i 49 %. Według respondentów do 73 % jednostek uczęszczają osoby niepełnosprawne, a ponad połowa (57 %) współpracuje z różnymi podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Jednak z badań wynika, że prawie 96 % obiektów nie jest dostosowanych dla osób niepełnosprawnych, a ponad 80 % respondentów nie planuje ich dostosowania lub uważa, że ich to nie dotyczy.

Prawie 48 % badanych nie zatrudnia specjalistów do pracy z osobami niepełnosprawnymi. Jednocześnie w ponad 98 % badanych jednostkach nie ma osób posługujących się językiem migowym.

Przeprowadzone badania wykazały, że 52 % ankietowanych zatrudnia głównie specjalistów z zakresu oligofrenopedagogiki, terapii pedagogicznej, tyflopedagogiki, kształcenia integracyjnego, pracy z dziećmi, rewalidacji, pedagogiki specjalnej, socjoterapii, pomocy psychologicznej o charakterze terapeutyczno-rozwojowym, integracji sensorycznej, logopedii, gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej.

Wyniki ankiety zostały za pośrednictwem Kuratorium Oświaty w Olsztynie rozpowszechnione, wśród szkół i placówek oświatowych oraz umieszczone na stronie internetowej www.wrota.warmia.mazury.pl.

Posłużą one do inicjowania działań mających na celu zwiększenie dostępu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół ogólnodostępnych, a przez to wyrównywanie ich szans edukacyjnych. Dane zostaną również wykorzystane przy planowaniu programów i projektów w obszarze integracji i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Tabela 25. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU

Lp.	Nazwa wskaźnika	2008	2009	2010	2011
1.	Uaktualniona Wojewódzka Baza Danych o ośrodkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	1	1	1	1
2.	Szkolenia merytoryczne wspierające podmioty zajmujące się rehabilitacją osób niepełnosprawnych	6	6	7	5
3.	Programy powiatów i gmin na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych	14	33	46	49
4.	Opiniowane wnioski ośrodków o wpis do rejestru ośrodków uprawnionych do przyjmowania grup turnusowych osób niepełnosprawnych	7	5	7	5
5.	Zawarte umowy o dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji	11	7	7	7
6.	Nowopowstałe placówki i ośrodki wsparcia umożliwiające rehabilitację osób niepełnosprawnych	19	33	6	7
7.	Organizowane imprezy, wystawy, aukcje, spartakiady, przeglądy artystyczne z udziałem osób niepełnosprawnych	243	218	274	255
8.	Kluby sportowe i stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych	10	10	10	10
9.	Szkoły i oddziały integracyjne na każdym poziomie kształcenia	1 527	1 543	1 387	1407
10.	Dzieci niepełnosprawne objęte pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły	nie monitorowano		7 500	brak informacji
11.	Zatrudnieni w przedszkolach i szkołach specjaliści udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej niepełnosprawnym dzieciom i młodzieży (w etatach)	863,33	1 049,69	1 080,09	1317,11
12.	Liczba programów stypendialnych dla niepełnosprawnych dzieci i młodzieży umożliwiających kontynuowanie nauki na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej i wyższej*	2	2	1	1

* skierowane tylko do osób niepełnosprawnych

Priorytet III

Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Cel ogólny: Wyrównywanie szans zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność indywidualizowania pomocy adresowanej do tych osób w zakresie aktywizacji zawodowej. Z tego względu oraz z uwagi na stale utrzymujący się wysoki stopień bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim, zła sytuacja na rynku pracy dotyka w pierwszej kolejności właśnie osoby niepełnosprawne. Dlatego stanowią one jedną z priorytetowych grup bezrobotnych na warmińsko-mazurskim rynku pracy, co zostało uwzględnione w *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku* oraz *Regionalnych Planach Działań na rzecz Zatrudnienia na poszczególne lata*.

W ramach realizacji Programu w latach 2008 - 2011 podjęto działania zmierzające do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Działania:

1. Tworzenie programów aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych.

Zadania na rzecz aktywnego pośrednictwa pracy były realizowane w głównej mierze przez Powiatowe Urzędy Pracy. Koordynatorem był Wojewódzki Urząd Pracy, który jednocześnie monitorował działalność w tym zakresie.

Tabela 26. Opracowane przez Powiatowe Urzędy Pracy Województwa Warmińsko-Mazurskiego programy aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego w latach 2008 - 2011.

	2008	2009	2010	2011
Liczba opracowanych programów	44	50	68	81
z tego: liczba programów realizowanych przy udziale środków EFS w ramach PO KL	5	7	5	5
Liczba osób objętych programami	1 876	2 763	2 895	2 844
Liczba powiatów, które realizowały programy	21	14	17	18

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

W latach 2008-2011 powiaty realizowały programy aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego. Łącznie, w ramach opracowanych i wdrożonych programów, zaktywizowano ponad 10 tys. osób.

Zadania te były realizowane z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w tym poprzez programy:

- „Nowe doświadczenie – lepsza praca”,
- „Praca najlepszy wybór”,
- „Punkt oparcia”,
- „Nowe perspektywy”,
- „Unia. Nowe szanse i perspektywy”.

Z roku na rok zwiększa się liczba tych programów, a przede wszystkim liczba osób niepełnosprawnych objętych ich działaniami. I tak w 2008 r. – opracowano i wdrażano 44 programy, w 2009 r. – 50, w 2010 r. – 68, a w kolejnym roku już 81.

2. Tworzenie systemu samo zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Równie ważnym zadaniem, dotyczącym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, które realizują Powiatowe Urzędy Pracy, jest organizacja szkoleń z zakresu samo zatrudnienia.

Tabela 27. Szkolenia w zakresie samo zatrudnienia osób niepełnosprawnych zorganizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2008 - 2011.

Lata	2008	2009	2010	2011	Ogółem w latach 2008-2011
Liczba zorganizowanych szkoleń	34	24	19	13	90
Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniu	71	44	40	19	174

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

Powiatowe Urzędy Pracy w latach 2008-2011 zorganizowały 90 szkoleń, w ramach których przeszkoliły ponad 170 osób niepełnosprawnych w zakresie samo zatrudniania, w tym:

- „Mała przedsiębiorczość z obsługą komputera”,
- „Szkolenie z zakresu wypełniania wniosków na rozpoczęcie działalności gospodarczej”,
- „ABC Przedsiębiorczości”,
- „Kurs grafiki komputerowej”,
- „Kurs zakładania i prowadzenia własnej firmy z przygotowaniem biznesplanu i obsługą komputera”,
- „Nauka zakładania, prowadzenia i finansowania własnej działalności gospodarczej”.

Tabela 28. Liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły działalność gospodarczą po przeszkoleniu w latach 2008 - 2011.

Lata	2008	2009	2010	2011	Ogółem w latach 2008 - 2011
Ogółem	99	123	139	92	453
praca subsydiowana - podjęcie działalności gospodarczej	73	93	99	50	315
praca niesubsydiowana - podjęcie działalności gospodarczej niepełnosprawnych	26	30	40	42	138

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

W okresie sprawozdawczym zarejestrowano tendencję spadkową liczby zorganizowanych szkoleń jak i osób w nich uczestniczących. Pomimo tego, w latach 2009 -2010, wzrosła liczba osób, które podjęły własną działalność gospodarczą. Jednakże w roku 2011 nastąpił już spadek i tylko 92 osoby pojęły działalność gospodarczą, tj. o prawie 34 % mniej niż w roku poprzednim.

3. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 z późn. zm.) dofinansował, w latach 2008 - 2011, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz środków budżetu Województwa, koszty działalności obsługowo-rehabilitacyjnej 5 zakładów aktywności zawodowej: w Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim, Polskiego Związku Niewidomych w Olsztynie oraz w Biskupcu, który został utworzony w 2011 roku.

Organizatorem nowopowstałego Zakładu Aktywności Zawodowej w Biskupcu jest Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Biskupcu. Decyzją Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie na dofinansowanie kosztów utworzenia i działania tego Zakładu, w 2011 roku, przyznano środki w wysokości 492 277 zł, które przeznaczono m.in. na: przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych pomieszczeń Zakładu, zakup wyposażenia pomieszczeń socjalnych, przeznaczonych na rehabilitację, produkcyjnych i służących świadczeniu usług oraz przygotowanie stanowisk pracy, w tym zakup maszyn, narzędzi i urządzeń niezbędnych do prowadzenia działalności, zakup samochodu oraz na bieżącą działalność Zakładu. W ZAZ zatrudnionych zostało 28 osób, w tym 20 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Dzięki temu przedsięwzięciu 19 uczestników warsztatów terapii zawodowej podjęło pracę w Zakładzie i ma możliwość kontynuacji rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej.

Łącznie, na koniec 2011 r., Zakłady te zatrudniały 226 osób, w tym 160 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela 29. Liczba zakładów aktywności zawodowej i zatrudnionych w nich osób niepełnosprawnych w latach 2008 – 2011

	2008	2009	2010	2011
Liczba zakładów funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	4	4	4	5
Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych	137	140	139	160

(Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie)

W latach 2008-2011, na utworzenie i działanie zakładów aktywności zawodowej przekazano ponad 9 mln zł, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Dofinansowanie kosztów utworzenia ZAZ oraz kosztów ich działalności obsługowo-rehabilitacyjnej w latach 2008 - 2011

Rok	Kwota dofinansowania kosztów utworzenia ZAZ ze środków PFRON, będących w dyspozycji Samorządu Województwa	Kwota dofinansowania kosztów działalności obsługowo-rehabilitacyjnej ZAZ ze środków PFRON, będących w dyspozycji Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Kwota dofinansowania kosztów działalności obsługowo-rehabilitacyjnej ZAZ ze środków budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
2008	-	1 140 921,00	0
2009	-	2 145 641,45	263 406,00
2010	-	2 166 201,86	308 543,05
2011	458 982,00	2 702 879,70	331 146,00
RAZEM	458 982,00	8 155 644,01	903 095,05

(Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie)

W/w środki przeznaczono m.in. na wynagrodzenia osób niepełnosprawnych, pracowników obsługi, pokrycie kosztów materiałów, energii, usług materialnych i niematerialnych niezbędnych do realizacji rehabilitacji i obsługi, kosztów transportu i dowozu osób niepełnosprawnych, a także szkoleń związanych z przygotowaniem ich do pracy na otwartym rynku.

Jak wynika z powyższej tabeli, z roku na rok przekazywane są coraz większe środki (zarówno PFRON jak i z budżetu województwa) na działalność tych zakładów, adekwatnie do wzrostu kosztów ich działania. Dzięki dofinansowaniu, osoby niepełnosprawne zatrudnione w zakładach aktywności zawodowej, obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą w rehabilitacji społecznej, przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

4. Tworzenie Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.

Placówkami służącymi reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie, w tym osób niepełnosprawnych, są Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej, działające w oparciu o ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.).

Na koniec okresu sprawozdawczego, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, działały cztery Centra Integracji Społecznej:

- Samorządowy Zakład Budżetowy „Centrum Integracji Społecznej w Olsztynie”,
- Jednostka Organizacyjna Zarządu Rejonowego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Ostródzie,
- Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Ełku.

CIS-y to ośrodki, które prowadzą działania pozwalające przede wszystkim zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe lub przyczynić się do przekwalifikowania zawodowego. Zajęcia z zakresu reintegracji społecznej realizowane są w CIS-ach równoległe z programem reintegracji zawodowej – stanowią integralną część procesu przywracania do życia społecznego i zawodowego uczestników, którzy nie potrafiąc sprostać problemom związanym z zabezpieczeniem bytu sobie i najbliższej rodzinie, znaleźli się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

Ponadto, wg danych na dzień 31 grudnia 2011 r., zebranych z ośrodków pomocy społecznej, funkcjonowało 58 Klubów Integracji Społecznej. Najwięcej tych jednostek działa w powiecie olsztyńskim (11), w powiecie szczycieńskim (5) oraz kętrzyńskim (5). W 3 powiatach, tj. w powiecie gołdapskim, giżyckim i węgorzewskim, nadal nie funkcjonują kluby integracji społecznej. Na przestrzeni lat 2008 – 2010 nieznacznie wzrosła liczba KIS-ów, co obrazuje poniższa tabela, przy czym część klubów zawieszała swoją działalność, głównie z powodu: problemów finansowych, braku kadry, lokalu odpowiedniego na prowadzenie działalności, a także trudności z pozyskaniem klientów, którzy wolą korzystać z systemu pomocy społecznej.

Tabela 31. Liczba Klubów Integracji Społecznej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim.

Rok	Liczba KIS
2008	58
2009	59
2010	61
2011	58

Podmiotami prowadzącymi KIS-y są przede wszystkim ośrodki pomocy społecznej, w dwóch przypadkach również stowarzyszenia - Ogólnopolski Związek Bezrobotnych z Oddziałem w Ełku oraz Stowarzyszenie Młodzieżowe "Pod Jesionem" w Jesionowie.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę ludzi dla których podjęcie pracy zawodowej nie jest tylko polepszeniem sytuacji finansowej, lecz przede wszystkim podnosi poczucie ich własnej wartości. Zatrudnienie staje się terapią i sprzyja polepszeniu stanu zdrowia.

5. Tworzenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez pracodawców chronionego i otwartego rynku pracy.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę ryzyka, której problemy w zakresie zatrudnienia są szczególnie trudne. W latach 2008 - 2011 pracę na otwartym rynku pracy podjęło, za pośrednictwem urzędów pracy, 10 398 osób, w tym:

- 9 879 osób bezrobotnych niepełnosprawnych,
- 519 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu (bez statusu osoby bezrobotnej).

Zatrudnienie na chronionym rynku pracy, za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy, podjęło 727 osób, w tym:

- 609 osób niepełnosprawnych ze statusem osoby bezrobotnej,
- 118 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy, nie pozostających w zatrudnieniu.

Razem w latach 2008 - 2011 pracę, zarówno na otwartym jak i chronionym rynku pracy, podjęło ponad 11 tys. osób.

Tabela 32. Nowe miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych na chronionym i otwartym rynku pracy w latach 2008 - 2011.

Rok	Praca na otwartym rynku pracy			Praca na chronionym rynku pracy			Ogółem praca na otwartym i chronionym rynku pracy
	osoby niepełnosprawne bezrobotne	osoby niepełnosprawne poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu	ogółem	osoby niepełnosprawne bezrobotne	osoby niepełnosprawne poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu	ogółem	
2008	2 228	230	2 458	218	54	272	2 730
2009	2 118	132	2 250	119	16	135	2 385
2010	2 717	78	2 795	127	19	146	2 941
2011	2 816	79	2 895	145	29	174	3 069

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

Jak wynika z tabeli, w badanym okresie wzrastało zatrudnienie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, natomiast zarejestrowano spadek zatrudnienia tych osób na rynku chronionym.

6. Zwrot zakładom pracy chronionej kosztów szkolenia w celu ochrony miejsc pracy osób niepełnosprawnych, w związku ze zmianą profilu produkcji.

Do końca 2008 roku, na podstawie art. 35 ust 1 pkt 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r., do zadań samorządu województwa, finansowanych ze środków PFRON, należał między innymi zwrot zakładom pracy chronionej kosztów za szkolenie zatrudnionych osób niepełnosprawnych, w związku z koniecznością zmiany profilu produkcji. Niemniej jednak, pomimo systematycznego upowszechniania w/w informacji (na stronie internetowej Samorządu Województwa: www.warmia.mazury.pl), zakłady nie były zainteresowane tą formą pomocy. Do końca 2008 roku do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie nie wpłynął żaden wniosek w przedmiotowej sprawie.

Od 2009 roku, po nowelizacji zapisów w/w ustawy (ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych), pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej może otrzymać ze środków PFRON:

- dofinansowanie w wysokości 50 % oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych pod warunkiem wykorzystania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych,
- zwrot kosztów:
 - budowy lub rozbudowy obiektów i pomieszczeń zakładu,
 - transportowych,
 - administracyjnych.

Według informacji przedstawionych przez W-M O/PFRON, w latach 2009-2011 nie udzielono dofinansowania do oprocentowania kredytów bankowych oraz nie zrefundowano kosztów budowy lub rozbudowy obiektów i pomieszczeń zakładów pracy chronionej. Natomiast, w latach 2009 – 2010, zrefundowano dodatkowe koszty zatrudnienia osób niepełnosprawnych w tych zakładach, zarówno administracyjne, w wysokości 180 847,92 zł, jak i transportowe, w kwocie 136 653,50 zł.

Tabela 33. Refundacja dodatkowych kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładach pracy chronionej w latach 2009 - 2011.

Rok	Liczba zakładów, którym zrefundowano koszty	Rodzaj kosztów	Kwota dofinansowania	Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych (w etatach)
2009	10	administracyjne	62 815,14	1428,96
		transportowe	81 400,00	
2010	7	administracyjne	118 032,78	688,18
		transportowe	55 253,50	
2011	0	administracyjne transportowe		0,00
Ogółem:		-----	317 501,42	-----

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

7. Inicjowanie tworzenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez pracodawców chronionego rynku pracy.

Z danych Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego wynika, że na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2011 funkcjonowały 73 zakłady pracy chronionej. Jak wynika z poniższej tabeli ich liczba z roku na rok maleje. W latach 2008 -2010 zanotowano stopniowy spadek zatrudnienia osób niepełnosprawnych, natomiast w roku 2011, pomimo zmniejszenia się liczby tych zakładów, zatrudnienie w nich osób niepełnosprawnych wzrosło o 861 osób w stosunku do poprzedniego roku.

Tabela 34. Liczba zakładów pracy chronionej oraz stan zatrudnienia w tych zakładach osób niepełnosprawnych w latach 2008 – 2011.

	2008	2009	2010	2011
Liczba ZPCH	81	78	74	73
Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych w ZPCH	5 921	5 756	5 570	6 431

(Źródło: dane statystyczne Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie)

Powodem zmniejszającej się z roku na rok liczby ZPCH jest fakt, że zakłady te borykają się z dużymi trudnościami ekonomiczno-finansowymi spowodowanymi m.in. kryzysem gospodarczym, słabą konkurencyjnością towarów i usług, a co za tym idzie niewystarczającą liczbą zamówień, wysokimi kosztami utrzymania zakładu, małą mobilnością osób niepełnosprawnych, a także niskim poziomem ich wykształcenia.

8. Podejmowanie działań aktywizujących zawodowo osoby niepełnosprawne.

Aktywizowanie osób bezrobotnych należy do zadań Powiatowych Urzędów Pracy. Osoby niepełnosprawne stanowią jedną z priorytetowych grup, do których w pierwszej kolejności adresowane są programy aktywizacji oraz pośrednictwa pracy.

Tabela 35. Aktywizacja bezrobotnych osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2008 - 2011.

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011
1	Oferty pracy	1 223	1107	972	1729
2	Podjęcia pracy	2 446	2237	2 844	2961
	* subsydiowanej	844	753	833	545
	- w tym: w zakładach pracy chronionej	218	119	127	145
	- podjęcie działalności gospodarczej	73	93	99	50
	* niesubsydiowanej	1 602	1484	2 011	2416
	- w tym praca sezonowa	120	120	175	brak danych
	- podjęcie działalności gospodarczej	26	30	40	42
3	Szkolenia	304	329	284	111
4	Staż zawodowy	171	485	546	317
5	Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	229	27	3	0
6	Prace społecznie użyteczne	brak danych	276	372	285
	Ogółem zaktywizowani:	3150	3354	4 049	3674

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

Z danych przedstawionych przez Wojewódzki Urząd Pracy wynika, że w 2011 roku, pracodawcy zgłosili 1 729 ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, tj. zdecydowanie więcej niż w latach poprzednich, i tak w stosunku do roku ubiegłego o 757, w porównaniu do roku 2009 – o 622 i 2008 – o 506. W latach 2008 – 2011 zarejestrowano systematyczny wzrost podjęć pracy przez niepełnosprawne bezrobotne osoby.

W danym okresie podejmowane były także inne formy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, takie jak: szkolenia, staże zawodowe, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz prace społecznie użyteczne, z tego najwięcej osób rozpoczęło staż u pracodawcy. Należy jednak zwrócić uwagę, że w 2011 roku nikt nie skorzystał z przygotowania zawodowego w miejscu pracy, a w 2010 tylko 3 osoby.

Poza wymienionymi formami aktywizacji, w stosunku do bezrobotnych osób niepełnosprawnych świadczone inne usługi, np. pośrednictwo pracy, doradztwo i informację zawodową.

W 2011 roku, w ramach wdrażania „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2008-2011” oraz Projektu systemowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Priorytet VII), Urząd Marszałkowski w Olsztynie zorganizował debatę pn. „Czy Warmińsko-Mazurski rynek pracy jest przyjazny dla osób niepełnosprawnych”. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele różnych środowisk, w tym orzecznicy ZUS i członkowie powiatowych zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności, a także instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, organizacji pozarządowych, pracodawcy oraz osoby niepełnosprawne. Podczas dyskusji, stwierdzono, że jedną z barier w uzyskaniu przez osoby niepełnosprawne zatrudnienia jest podwójne, niezrozumiałe zarówno dla samych niepełnosprawnych, jak i dla osób pracujących na ich rzecz, orzecznictwo, tj. o stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych oraz o niezdolności do pracy do celów rentowych.

Mając na uwadze powyższe, Urząd Marszałkowski wystąpił do Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (do wiadomości Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego) o zmianę dotychczasowych przepisów regulujących orzekanie o niezdolności do pracy i niepełnosprawności, w tym ich ujednoczenie. Ich zmiana przyczyni się do wyrównywania szans zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, z wykorzystaniem przeznaczonych na ten cel środków.

Ponadto, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w latach 2008 – 2011, realizował programy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w wyniku których 142 osoby podjęły zatrudnienie.

Tabela 36. Programy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizowane przez PFRON na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008-2011.

L.p	Tytuł programu	Liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły zatrudnienie, w wyniku realizacji programu			
		2008	2009	2010	2011
1	Osoby niepełnosprawne w służbie publicznej w 2008 r. kontynuacja refundacji wynagrodzeń	28	26	26	0
2	JUNIOR – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych (osoby, które uzyskały zatrudnienie w ciągu 6 m-cy po odbyciu stażu)	16	16	15	15
Razem:		44	42	41	15

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

Zgodnie ze wskazaniem Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy, należy podjąć następujące działania:

- kontynuować szkolenia dostosowujące, zmieniające kwalifikacje, podnoszące zasób umiejętności, wyprofilowane według potrzeb rynku pracy, w celu wywołania potencjalnej gotowości osób niepełnosprawnych do sprostania wymaganiom stawianym przez pracodawców,
- w sferze psychologicznej, przeciwdziałać negatywnym postawom: bezradności, niedostatkowi aktywności życiowej, a także niekorzystnym skutkom utrwalającego się syndromu, wywołanego niekorzystną oceną własnej sytuacji i wszelkich konsekwencji wynikających z takiej oceny,
- popularyzować nietypowe formy zatrudnienia osób niepełnosprawnych, rozwijać zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej i inne formy zatrudnienia socjalnego,
- zwiększać możliwości wykonywania pracy w miejscu zamieszkania. Sposób ten stosowany wcześniej jako praca chałupnicza, powiązana ze spółdzielczością inwalidów, może być unowocześniony poprzez użycie środków technicznych, umożliwiając również wykonywanie przez osoby niepełnosprawne pracy umysłowej w wielorakich specjalnościach (księgowość, doradztwo, projektowanie i inne).

Tabela 37. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba			
		2008	2009	2010	2011
1.	Opracowane programy aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego osób niepełnosprawnych	44	50	68	81
2.	Programy celowe PFRON dotyczące aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	2	2	2	1
3.	Szkolenia w zakresie samo zatrudnienia osób niepełnosprawnych	34	24	19	13
4.	Zakłady Pracy Chronionej, którym udzielono pomocy finansowej w formie jednorazowej pożyczki *	1	X	X	X
5.	Zakłady Aktywności Zawodowej, którym udzielono dofinansowania	4	4	4	5
6.	Utworzone Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych	2	2	2	3
7.	Utworzone miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych na chronionym rynku pracy	272	135	146	174
8.	Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy	2 458	2 250	2 795	2 895
9.	Zakłady pracy chronionej, którym zrefundowano koszty szkolenia osób niepełnosprawnych w celu ochrony miejsc pracy w związku ze zmianą profilu produkcji*	0	X	X	X
10.	Utworzone programy i projekty aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	124	159	144	100
11.	Dofinansowane programy szkoleniowe umożliwiające rozwój zawodowy osób niepełnosprawnych	2	2	2	1
12.	Utworzone specjalistyczne ośrodki szkoleniowo - rehabilitacyjne dla osób niepełnosprawnych	0	0	0	0
13.	Oferty pracy dla osób niepełnosprawnych.	1 223	1 107	972	1 729

* w związku ze zmianą ust. o rehabilitacji zawodowej (...) realizacja tych zadań obowiązywała do 2008 r.

Priorytet IV

Rodzina wobec niepełnosprawności.

Cel ogólny: Rozszerzenie zakresu wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych

Rodzina jest podstawowym środowiskiem gwarantującym prawidłowy rozwój jej członków. Rola rodziny nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji niepełnosprawności dziecka lub pozostałych jej członków. Z uwagi na dużą liczbę rodzin z osobami z różnego rodzaju niepełnosprawnością, należy zapewnić tej grupie społecznej nie tylko pomoc medyczną, lecz przede wszystkim inne formy wsparcia, niezbędne do życia w środowisku społecznym.

Działania

1. Rozwój usług terapeutycznych dla członków rodziny osoby niepełnosprawnej w miejscu zamieszkania, w tym na bazie ośrodków wsparcia.

Niejednokrotnie rodziny osób niepełnosprawnych skazane są na rezygnację z normalnego życia zawodowego i społecznego na rzecz opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ośrodki wsparcia są miejscem gdzie rodziny, nie tylko mogą otrzymać pomoc w dziennej opiece nad osobą niepełnosprawną, ale również porady prawne i psychologiczne. Jest to środowiskowa forma pomocy półstacjonarnej służąca utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałaniu instytucjonalizacji.

Na dzień 31.12.2011 roku, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, funkcjonowały ogółem 53 Środowiskowe Domy Samopomocy (+ 4 filie), posiadające 2 315 miejsc. Jak wynika z danych, z ośrodków pomocy społecznej w województwie z roku na rok przybywa środowiskowych domów samopomocy.

Tabela 38. Liczba środowiskowych domów samopomocy funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008-2011.

Lata	2008	2009	2010	2011
Ilość ŚDS	38+ 4 filie	42+ 4 filie	45+4 filie	53+4 filie
Liczba miejsc	1 644	1 778	2 005	2 315

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Tabela 39. Dzielne Domy Pomocy na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008 – 2011.

Lata	2008	2009	2010	2011
Liczba Dziennych Domów Pomocy	22	22	22	22
Liczba miejsc	890	925	955	945

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej

Z informacji powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że na koniec 2011 roku w województwie funkcjonowały 34 grupy samopomocy dla rodzin osób niepełnosprawnych, skupiające ponad 4 tyś. członków.

Jak wynika z poniższej tabeli liczba tych grup utrzymuje się na poziomie ok. 30 w zależności od potrzeb w danym roku. Najwięcej, bo aż 13 jest w powiecie elbląskim grodzkim. Grupy te zrzeszają 3 739 członków.

Tabela 40. Grupy samopomocy dla rodzin osób niepełnosprawnych funkcjonujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008-2011.

Rok	2008	2009	2010	2011
Liczba grup samopomocy	32	29	27	34
Liczba członków grupy samopomocy	1 497	2 805	1 008	4 317

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Niepokojącym jest fakt, że na terenie 10 powiatów takie grupy nie funkcjonują. W związku z tym, niezbędne jest podjęcie działań inicjujących ich tworzenie.

2. Dostosowanie warunków mieszkaniowych do potrzeb osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Powiatowe centra pomocy rodzinie realizują zadanie z udziałem środków PFRON: *Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.*

W latach 2008-2011 dofinansowano dostosowanie 1 391 mieszkań do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych. Jednak jak wynika z informacji powiatowych centrów pomocy rodzinie średnio prawie tysiąc wniosków rocznie, z uwagi na niewystarczające środki finansowe nie może być dofinansowanych.

Tabela 41. Mieszkania w powiecie dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

POWIAT	2008			2009			2010			2011		
	Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	Liczba rodzin korzystających z mieszkań dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności	Liczba wniosków oczekujących ogółem	Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	Liczba rodzin korzystających z mieszkań dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności	Liczba złożonych wniosków	Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	Liczba rodzin korzystających z mieszkań dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności	Liczba złożonych wniosków	Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	Liczba rodzin korzystających z mieszkań dostosowanych do rodzaju niepełnosprawności	
BARTOSZYCE	22	22	17	2	2	40	12	12	30	0	0	
BRANIEWO	19	23	61	9	13	34	8	8	38	3	3	
DZIAŁDOWO	21	21	43	21	21	29	12	12	28	10	10	
ELBLĄG	2	0	174	25	25	80	24	24	480	43	43	
ELBLĄG GRODZKI	32	32	95	48	48	172	28	28	68	16	16	
EŁK	50	50	62	30	30	36	15	15	67	45	45	
GIZYCKO	29	29	79	28	28	74	14	14	58	12	12	
GOŁDAP	26	26	63	8	8	48	6	6	44	12	12	
ŁAWA	42	42	34	15	15	2	1	1	40	28	28	
KĘTRZYN	33	33	46	1	1	51	20	20	45	15	15	
LIDZBARK WARMIŃSKI	11	11	31	5	5	39	8	8	33	8	8	
MRAGOWO	52	52	27	19	19	49	4	4	53	17	17	
NIDZICA	7	7	10	5	5	13	5	5	13	7	7	
NOWE MIASTO LUBAW	18	18	6	6	6	11	11	11		13	13	
OLECKO	11	11	15	5	5	20	7	7	12	2	2	
OLSZTYN GRODZKI	4	4	48	22	22	60	17	17	23	25	25	
OLSZTYN	44	44	77	29	29	40	27	27	44	20	20	
OSTRÓDA	41	41	91	27	27	130	5	5	51	23	23	
PISZ	5	5	17	10	10	24	11	11	21	12	12	
SZCZYTNO	18	18	66	8	8	54	5	5	46	2	2	
WĘGORZEWO	9	9	22	12	12	27	3	3	23	4	4	
	496	498	1084	335	339	1033	243	243	1217	317	274	

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

3. Działania na rzecz rozwoju specjalistycznego wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych.

W ramach działań na rzecz rozwoju specjalistycznego wsparcia dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi, w latach 2009-2011 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dofinansował, ze środków PFRON, w kwocie 123 293 zł, zadania:

Tabela 42. Zadania dofinansowane na rzecz rozwoju specjalistycznego wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych.

Realizator	Zadanie	Kwota dofinansowania	Rok, w którym udzielono dofinansowania
Stowarzyszenie Wspomagania Rozwoju Dzieci w Olsztynie	Autonomiczność dzieci niepełnosprawnych ruchowo	14 894 zł	2009
	Autonomiczność dzieci i młodzieży niepełnosprawnych	50 355 zł	2010
	Autonomiczność dzieci i młodzieży niepełnosprawnych	58 044 zł	2011

Przy realizacji tych zadań były podejmowane następujące działania:

- wsparcie dzieci niepełnosprawnych oraz ich rodzin – nauka samodzielności w domach,
- sobotnie zajęcia opiekuńcze – nauka samodzielności w placówce,
- prowadzenie zajęć terapeutycznych.

W okresie trzech lat w projektach uczestniczyło 187 dzieci niepełnosprawnych, członków ich rodzin i opiekunów. Podjęte działania pozwoliły na zacieśnienie więzi rodzinnych, odciążenie rodzin od codziennych obowiązków oraz przyczyniły się do ograniczenia marginalizacji życia niepełnosprawnych dzieci i ich rodzin.

Tabela 43. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba			
		2008	2009	2010	2011
1.	Ośrodki wsparcia i grupy samopomocowe dla rodzin osób niepełnosprawnych świadczące usługi terapeutyczne*	177	174	174	200
2.	Mieszkania dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych	496	335	243	317
3.	Ośrodki wsparcia świadczące usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych**	191	192	195	217
4.	Ośrodki wsparcia świadczące specjalistyczne usługi dla osób niepełnosprawnych**	191	192	195	217

* ŚDS, DDP, świetlice środowiskowe, świetlice terapeutyczne i socjoterapeutyczne, grupy samopomocy.

** DPS, DDP, ŚDS, świetlice środowiskowe, świetlice terapeutyczne i socjoterapeutyczne, placówki zapewniające opiekę całodobową osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku.

Priorytet V

Partnerstwo społeczne na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Cel ogólny: Zintegrowanie działań partnerów społecznych na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Jednym z głównych partnerów Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych są organizacje pozarządowe, skupiające najaktywniejszych obywateli. Partnerstwo to daje możliwość efektywniejszego wykorzystania posiadanych zasobów na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Działania:

1. Promowanie pracy wolontariatu, w tym przy wykorzystaniu środków EFS.

Samorząd województwa w latach 2008-2011 aktywnie uczestniczył w promowaniu pracy wolontariatu. Przy współpracy z organizacjami pozarządowymi organizowana jest co roku Wojewódzka Konferencja z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza. W 2011 roku odbyła się ona 2 grudnia w Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie pod hasłem: „OGNIWA – MIĘDZY POKOLENIAMI”. Konferencje te były doskonałą okazją do podsumowania realizowanych inicjatyw, wspólnych starań o zwiększenie zaangażowania społeczeństwa w rozwiązywanie problemów, zaspakajanie potrzeb, a także w realizację własnych zainteresowań. Spotkania dały też możliwość podziękowania wolontariuszom za bezinteresowną pracę na rzecz potrzebujących oraz podzielenia się doświadczeniami organizatorów i opiekunów wolontariatu z własnej codziennej pracy. Przedsięwzięcia takie są też okazją do promocji działań wolontarystycznych i utrwalenia ich znaczenia w lokalnym środowisku.

W ramach Europejskiego Roku Wolontariatu 2011, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne instytucje podejmowały różnorodne działania, mające na celu rozwój wolontariatu w naszym Województwie.

- 7 października 2011 r w Mrągowie, odbyła się Międzynarodowa Konferencja „Sport Zmienia”, promująca ideę wolontariatu sportowego oraz jego znaczenie w budowaniu partnerstwa lokalnego w zakresie aktywności sportowej mieszkańców województwa. Konferencja zorganizowana była w ramach wspomnianego Europejskiego Roku Wolontariatu. W spotkaniu udział brali przedstawiciele zagranicznych stowarzyszeń ze Szwecji, Wielkiej Brytanii i Niemiec.
- 3-5 czerwca 2011 w Gdyni odbyła się Ogólnopolska Gala Finałowa XVII edycji Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”. W gronie ośmiu najlepszych w Polsce młodych wolontariuszy, znalazło się dwoje przedstawicieli z naszego regionu. Wyróżniona młodzież prowadziła

różnorodną bezinteresowną działalność m.in.: pomoc kolegom w szkole, w przygotowaniu imprez szkolnych i pracy w samorządach uczniowskich, współorganizowaniu festynów, loterii i imprez kulturalnych, spartakiad dla dzieci niepełnosprawnych, pomoc dzieciom w świetlicach, a także oratoriach działających przy parafiach. Młodzież brała również udział w zbiórkach odzieży, żywności i środków finansowych, przekazywanych osobom potrzebującym, odwiedzała osoby starsze w hospicjach i domach opieki. Urząd Marszałkowski systematycznie współpracuje z Fundacją „Świat na TAK” z Warszawy, promując w województwie kolejne edycje konkursu „Ośmiu Wspaniałych”, celem nagradzania w obrębie gminy, powiatu i na forum ogólnopolskim, najciekawszych i najbardziej wartościowych form młodzieżowego wolontariatu.

- Ponadto w 2010 roku zintensyfikowano działania Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego mające na celu wzmocnienie i promocję działań wolontarystycznych w województwie. W otwartym konkursie ofert na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej wyraźnie wskazano na możliwość ubiegania się o dofinansowywanie programów szkolących animatorów i koordynatorów wolontariuszy oraz inicjatyw na rzecz rozwoju wolontariatu w obszarze polityki społecznej.

Jak ważne jest wspieranie rozwoju i promowanie wolontariatu świadczy fakt, iż każdy z wdrażanych wojewódzkich programów z zakresu polityki społecznej zakłada współpracę z wolontariuszami. Zasadnym jest by tą dobrą praktykę kontynuować przy opracowywaniu tych programów na kolejne lata.

2. Organizowanie szkoleń koordynatorów pracy wolontariuszy na rzecz osób niepełnosprawnych.

Z informacji powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w latach 2008 - 2011 tylko w dwóch powiatach przeprowadzono szkolenia koordynatorów pracy wolontariuszy na rzecz osób niepełnosprawnych. W sumie na przestrzeni czterech lat odbyły się 4 takie szkolenia (z powiatu elbląskiego grodzkiego i bartoszyckiego) w których uczestniczyły 172 osoby. Z uwagi na to, że idea wolontariatu jako zjawisko może wystąpić w każdej dziedzinie życia społecznego, ważne staje się umożliwienie osobom, które chcą bezinteresownie działać na rzecz innych, zdobycie odpowiedniej wiedzy, jak rozwijać tę formę aktywności. Ponadto, każdy wolontariusz, który w jakikolwiek sposób angażuje się w pomoc osobom niepełnosprawnym przyczynia się do procesu rehabilitacji zawodowej, społecznej czy leczniczej.

3. Inicjowanie tworzenia biur/punktów wolontariatu.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, na koniec 2011 roku, funkcjonowało 51 punktów/biur wolontariatu, w ramach których działało ponad 2 tys. wolontariuszy.

Tabela 44. Biura i punkty wolontariatu działające na terenie powiatu.

L.p.	POWIAT	2008		2009		2010		2011	
		Liczba biur/punktów	Liczba wolontariuszy w biurze/punkcie	Liczba biur/punktów	Liczba wolontariuszy w biurze/punkcie	Liczba biur/punktów	Liczba wolontariuszy w biurze/punkcie	Liczba biur/punktów	Liczba wolontariuszy w biurze/punkcie
1	BARTOSZYCE	14	103	14	115	13	110	14	101
2	BRANIEWO	1	0	3	268	3	277	1	100
3	DZIAŁDOWO	1	220	0	0	0	0	16	310
4	ELBLĄG GRODZKI	0	0	1	4	1	5	1	6
5	ELBLĄG	1		1	7	1	7	0	0
6	EŁK	1	90	1	9	1	90	1	90
7	GIZYCKO	1	5,	1	5	2	15	3	15
8	GOŁDAP	1	55	1	55	2	106	2	106
9	ŁAWA	4	95	3	90	2	4	6	111
10	KĘTRZYN	3	170	3	111	3	25	3	25
11	LIDZBARK WARMIŃSKI	2	40	4	79	5	119	4	88
12	MRAĞOWO			1	40	1	40	2	70
13	NIDZICA	2	11	2	14	2	14	2	19
14	NOWE MIASTO LUBAWSKIE	7	288	7	348	5	299	8	402
15	OLECKO			0	0	0	0	0	0
16	OLSZTYN GRODZKI	5	630	6	951	6	977	6	849
17	OLSZTYN	4	80	3	73	4	108	3	156
18	OSTRÓDA	2	20	3	53	3	121	8	139
19	PISZ	1	40	2	65	1	0	2	4
20	SZCZYTNO	1	4	0	0	1	20	0	0
21	WĘGORZEWO	0	0	0	0	0	0	0	0
	ogółem	51	1 851	56	2 368	40	1 950	51	2 080

(Źródło: dane statystyczne z Powiatowych centrów Pomocy Rodzinie)

Niepokojący jest brak w naszym województwie punktów wolontariatu, na terenie 4 powiatów, tj. elbląskiego, oleckiego, szczycieńskiego i węgorzewskiego.

W 2011 r. obchody Europejskiego Roku Wolontariatu, stworzyły doskonałą okazję do powstania kolejnych 11 nowych placówek wolontariatu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i do zwiększenia liczby wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

4. Programy na rzecz osób niepełnosprawnych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym z wykorzystaniem środków z UE.

➤ Działania samorządów powiatów:

W województwie warmińsko-mazurskim wszystkie powiaty wdrażają opracowane wieloletnie *Powiatowe programy na rzecz osób niepełnosprawnych*, które zostały przyjęte uchwałą Rady Powiatu.

Programy były opracowane przy współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. Ogółem w województwie warmińsko-mazurskim w okresie sprawozdawczym wdrażano 29 programów, przy których opracowaniu uczestniczyło 136 organizacji pozarządowych.

Realizacja programów pozwala na skoordynowanie działań wszystkich podmiotów realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w poszczególnych powiatach.

Tabela 45. Lokalne programy na rzecz osób niepełnosprawnych opracowane przy współpracy z NGO realizowane na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008-2011.

Powiat	Nazwa Programu	Liczba organizacji uczestniczących w opracowaniu programu
bartoszycki	„Powiatowy program działań na rzecz poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych na lata 2008-2013”	1
braniewski	„Program powiatu braniewskiego na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych na lata 2004-2010”	13
działdowski	„Powiatowy program na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2008-2013”	7
	„Powiatowy Program Integracji społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych Powiatu Działdowskiego na lata 2010-2013”	-
elbląski	„Nowe szanse lepsze jutro”	1
	„Program działań powiatu elbląskiego na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2008-2014”	5
ełcki	„Powiatowy program na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2006-2010”	6
giżycki	„Program Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Giżyckim na lata 2008-2015”	-
gołdapski	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych”	-
	„Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych”	-
iławski	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych powiatu iławskiego na lata 2007-2011”	17
kętrzyński	„Powiatowy program pomocy osobom niepełnosprawnym na lata 2003-2010”	7

lidzbarski	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w latach 2003-2010”	10
	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w latach 2011-2018”	4
mragowski	„Powiatowy program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych”	4
nidzicki	„Program Powiatu Nidzickiego na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2009 – 2013”	11
nowomiejski	„Powiatowy Program działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2010-2015 w Powiecie Nowomiejskim”	1
olecki	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2007-2010”	5
	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2011-2016”	7
ostródzki	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych”	5
olsztyński	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie olsztyńskim do 2010 r.”	4
	„Chcę być niezależny” – program treningów mieszkaniowych – 2011 r.	2
	Centrum Aktywizacji Zawodowej w Biskupcu 2010-2012	2
	„Droga do samodzielności” 2011-2013	2
piski	„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w latach 2003-2010”	6
szczycieński	„Centrum Aktywności zawodowej i społecznej, szansa dla osób niepełnosprawnych w powiecie szczycieńskim”	1
węgorzewski	„Powiatowy program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w powiecie węgorzewskim na lata 2009-2013”	-
m. Olsztyn	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Olsztyn do 2015 r.”	10
m. Elbląg	„Program wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością w Elblągu”	5
Razem:	29	136

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Jak wynika z powyższych danych, nie wszystkie programy są opracowywane przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, co, z uwagi na rolę stowarzyszeń w rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, powinno ulec zmianie.

- W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi pracownik ROPS w latach 2010-2011 uczestniczył w pracach eksperckiej grupy roboczej przygotowującej innowacyjną metodę zatrudnienia, w ramach projektu, z komponentem ponadnarodowym, realizowanego przez Elbląską Radę Konsultacyjną Osób Niepełnosprawnych w Elblągu pt. **Indywidualne ścieżki zatrudnienia**”, w

partnerstwie z fińskim stowarzyszeniem **Kynnys ry Torun toimikunta**. Projekt był współfinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu był wzrost zatrudnialności bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo osób po 45 roku życia, w tym osób niepełnosprawnych oraz wypracowanie, przy udziale partnerów z Finlandii, modelu zatrudnienia tych osób, a w perspektywie, włączenia go do nurtu polityki społecznej naszego województwa.

Prace były poprzedzone wyjazdem studyjnym do Finlandii, który pozwolił na wymianę doświadczeń w zakresie innowacyjnych rozwiązań problemu bierności zawodowej osób w wieku 45+, zagrożonych społecznym wykluczeniem oraz wykorzystanie przykładów dobrych praktyk w tym zakresie przy wdrażaniu projektu.

W ramach projektu systematycznie odbywały się spotkania w/w grupy w Elblągu. Efektem było opracowanie wstępnego produktu finalnego wdrażania projektu tj. „Modelu zatrudnienia wspomaganego osób po 45 roku życia – Wiek gorącego ziemniaka”, który został przetestowany na grupie niepełnosprawnych osób bezrobotnych z terenu powiatu elbląskiego.

5. Zlecenie zadań organizacjom pozarządowym i innym podmiotom działającym na rzecz osób niepełnosprawnych.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

- 1) Na podstawie złożonych projektów, mających na celu zaspakajanie zdiagnozowanych potrzeb osób niepełnosprawnych, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dofinansował w latach 2008-2011 działania 23 organizacji pozarządowych, przyznając dotacje celowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji w wysokości 122 515 zł.
- 2) Na podstawie art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721, z późn. zm.) Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ze środków PFRON, zlecił w latach 2009-2011, 16 organizacjom pozarządowym, 18 zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie objęło 685 beneficjentów ostatecznych.
Podjęte działania umożliwiły szerszy udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integrację ze środowiskiem, co wpłynęło na poprawę jakości życia tych osób i członków ich rodzin.
- 3) Znaczącym i skutecznym narzędziem w zakresie rozwoju form aktywnej integracji osób niepełnosprawnych, mającym na celu poprawę dostępu do zatrudnienia, jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013, a w szczególności Priorytet VII, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Wobec tych osób stosowane są instrumenty aktywnej integracji, w celu powrotu osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integracji ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanych przez osoby i rodziny w dostępie do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

W ramach w/w działań, w latach 2008-2011, finansowano wieloletnie projekty wspierające integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych:

- „Integracja-Wsparcie-Praca”, wdrażany przez Elbląską Radą Konsultacyjną Osób Niepełnosprawnych,
- „Powiatowy Dom Samopomocy dla integracji”, realizowany przez Powiatowy Dom Samopomocy w Węgorzewie,
- „Krok ku aktywności i integracji”. Projekt realizowany przez Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych w Bartoszczach,
- Centrum Aktywności Zawodowej i Społecznej – szansą dla osób niepełnosprawnych w powiecie szczycieńskim” – program realizowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej i Osób Pokrzywdzonych w Wyniku Wypadków Komunikacyjnych „Promyk
- „Dom Dobrej Nadziei – inicjatywa przeciwko wykluczeniu społecznemu i zawodowemu osób chorych i niepełnosprawnych psychicznie” – realizowana przez Parafię Ewangelicko – Augsburgską w Piszcu.
- „Otwieramy okno na świat – aktywizacja osób niepełnosprawnych” – zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Sprawniejsi”.
- „Droga do aktywności”, projekt realizowany przez Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych w Bartoszczach,
- „Wyrównać szanse osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim”. Przedsięwzięcie, realizowane przez Fundację na rzecz integracji zawodowej, społecznej oraz rozwoju przedsiębiorczości VIA,
- „Bądź aktywny – zainwestuj w siebie”. Projekt, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie,
- „Będę samodzielny”, projekt w ramach którego Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku podjęło działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - „Integracyjny Klub Osób Niepełnosprawnych”, projekt realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie,

Ponadto, w celu poprawienia usług związanych z aktywizacją społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych w 2010 roku, zatrudniono we wszystkich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego doradców ds. osób niepełnosprawnych, z czego w 19 –stu - w ramach projektów systemowych PCPR-ów.

W projektach realizowanych w ramach Priorytetu VII Programu Kapitał Ludzki, w latach 2008 – 2011, uczestniczyło łącznie ponad 30 tyś osób, w tym ponad 3 tyś. to osoby niepełnosprawne.

b) działania samorządów powiatów:

Samorządy powiatów konsekwentnie realizują zasadę partnerstwa i współpracy w stosunku do organizacji pozarządowych. Z informacji powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w latach 2008-2011, samorządy powiatów, w ramach wdrażanych lokalnych programów na rzecz osób niepełnosprawnych, zleciły wykonanie zadań 186 organizacjom pozarządowym.

Zadania, o wartości przekraczającej 13 mln. zł, skierowane były do ponad 24 tyś. osób niepełnosprawnych.

Tabela 46. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecone organizacjom pozarządowym w latach 2008-2011.

Rok	2008	2009	2010	2011
Liczba organizacji pozarządowych, którym powiaty zleciły realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych	51	41	53	41
Kwota finansowania /dofinansowania	1 291 261,81	4 636 872,97	5 757 814,48	1 695 481,22
liczba osób korzystających w ramach w/w zadań	7 419	3 536	6 894	6 340

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Tabela 47. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba			
		2008	2009	2010	2011
1.	Liczba biur/ punktów wolontariatu	51	56	40	51
2.	Liczba programów lokalnych i wojewódzkich na rzecz osób niepełnosprawnych opracowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi	25	23	25	29
3.	Liczba opracowanych lokalnych programów i projektów szkoleń koordynatorów wolontariuszy na rzecz osób niepełnosprawnych	2	0	1	1
4.	Liczba organizacji, którym zlecono zadania w ramach wdrażania wojewódzkiego i lokalnych programów na rzecz osób niepełnosprawnych.	62	41	53	41
5.	Liczba projektów na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków EFS, w ramach PO KL, których wykonawcą są organizacje pozarządowe	3	3	6	3

Podsumowanie i wnioski:

- pomimo coraz większej liczby dzieci niepełnosprawnych objętych wczesnym wspomaganie rozwoju, nie we wszystkich powiatach występuje ta forma pomocy,
- nie wszystkie powiaty realizowały lokalne programy na rzecz zdrowego stylu życia,
- wzrasta liczba akcji uświadamiających, zorganizowanych przez Policję, a także opracowanych programów szkoleniowych w przedszkolach i szkołach dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz programów profilaktyki z zakresu BRD realizowanych w tych placówkach,
- sukcesywnie zmniejsza się liczba wypadków drogowych i liczba poszkodowanych w nich osób, a także liczba odnotowanych utonięć,
- odnotowano spadek wypadków w gospodarstwach rolnych i domowych, lecz w dalszym ciągu ich liczba utrzymuje się na wysokim poziomie,
- systematycznie przybywa placówek zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, ortopedyczny i wypożyczalni sprzętu pomocniczego, dzięki czemu liczba osób niepełnosprawnych korzystających z ich usług wzrosła o 40 %. Jednak nie we wszystkich powiatach funkcjonowały tego typu placówki,
- nadal utrzymuje się wysoki wskaźnik wypadków przy pracy, w związku z tym opracowano i rozpoczęto wdrażanie programu pod nazwą *Warmińsko-Mazurska Strategia Ograniczania Wypadków przy Pracy 2011-2012*
- z roku na rok, coraz mniej osób niepełnosprawnych korzysta z możliwości uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, z powodu zmniejszania środków PFRON, przekazywanych wg algorytmu samorządom powiatów na ten cel,
- systematycznie zwiększa się liczba obiektów służących rehabilitacji, które Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dofinansował ze środków PFRON, co stworzyło osobom niepełnosprawnym lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania,
- zwiększa się w województwie warmińsko-mazurskim liczba placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób niepełnosprawnych,
- realizowany przez PFRON programu STUDENT umożliwił osobom niepełnosprawnym zdobycie wyższego wykształcenia oraz zwiększył ich szanse zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- wzrasta liczba opracowanych programów aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych,
- wzrasta liczba projektów POKL, współfinansowanych ze środków EFS, wspierających integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, realizowanych przez organizacje pozarządowe, które umożliwiły nabycie nowych umiejętności, przywrócenie zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanym przez te osoby i ich rodziny w dostępie do praw i usług społecznych, wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej,

- wzrastało zatrudnienie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, natomiast zarejestrowano spadek zatrudnienia tych osób na rynku chronionym, poprzez malejącą z roku na rok liczbę zakładów pracy chronionej w województwie warmińsko-mazurskim,
- liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb, z powodu niedostatecznych środków finansowych przeznaczanych na ten cel,
- zwiększyła się liczba nowych placówek wolontariatu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego oraz liczba wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych, lecz w dalszym ciągu brak jest takich punktów na terenie jeszcze 4 powiatów,
- zbadano stopień przystosowania szkół ogólnodostępnych do potrzeb edukacyjnych niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, co umożliwi inicjowanie działań mających na celu wyrównywanie ich szans edukacyjnych. Dane zostaną również wykorzystane przy planowaniu programów i projektów w obszarze integracji i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- wzrosła liczba zakładów aktywności zawodowej na terenie województwa, tym samym zwiększyła się liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych, ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- nadal liczba klubów sportowych i stowarzyszeń zrzeszających osoby niepełnosprawne w województwie jest niewystarczająca,
- systematycznie wzrasta liczba ośrodków wsparcia świadczących usługi opiekuńcze i specjalistyczne dla osób niepełnosprawnych.

Rekomendacje:

W celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych województwa warmińsko-mazurskiego należy:

- inicjować powstawanie ośrodków lub punktów wczesnej interwencji na terenie powiatów gdzie takie punkty nie występują,
- inicjować tworzenie programów promujących zdrowy styl życia, w szczególności w powiatach na terenie których nie są one realizowane,
- kontynuować działania zmierzające do ograniczenia liczby wypadków w rolnictwie,
- w dalszym ciągu podejmować działania (szczególnie wśród dzieci i młodzieży) w celu ograniczenia wypadków wodnych w województwie,
- inicjować powstawanie stowarzyszeń i klubów sportowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- kontynuować działania, z udziałem środków PFRON, w celu rozszerzenia infrastruktury służącej rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
- inicjować powstawanie grup samopomocy dla rodzin osób niepełnosprawnych w powiatach, gdzie takie nie występują,
- podejmować działania zmierzające do zwiększenia dostępu niepełnosprawnych uczniów do edukacji, w tym do przedszkoli i szkół ogólnodostępnych poprzez:
 - wykorzystywanie w szerszym stopniu środków EFS, w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, na realizację projektów na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych tych osób,
 - zwiększanie świadomości kadry kierowniczej szkół i placówek oświatowych na temat potrzeby wyrównywania szans edukacyjnych niepełnosprawnych dzieci i młodzieży,
 - uwzględnianie przy wykonywaniu wszelkiego rodzaju remontów, adaptacji lub rozbudowy obiektów, przepisów Rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2002 nr 75 poz. 690 z późn. zm.), potrzeb osób niepełnosprawnych,
 - przeciwdziałanie tworzeniu kolejnych barier architektonicznych w nowopowstałych obiektach (szczególnie tych służących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych),
 - szersze wykorzystanie (w ramach cross financing) środków finansowych EFS, na likwidację barier architektonicznych, związanych z dostosowaniem pomieszczeń/obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, będących beneficjentami projektów realizowanych w ramach PO KL.

- zintensyfikować działania, mające na celu aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych, poprzez:
 - inicjowanie organizowania debat na poziomie powiatów (z udziałem lekarzy-orzeczników, pracodawców, osób niepełnosprawnych i całego społeczeństwa) na temat aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
 - promowanie dobrych praktyk w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy,
 - zastosowanie indywidualnych rozwiązań, w tym możliwość wykonywania pracy w miejscu zamieszkania, np. popularyzowanej obecnie telepracy.
- promować działania w obszarze ekonomii społecznej (w tym tworzenie spółdzielni socjalnych, KIS-ów, CIS-ów), zmierzające do aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób niepełnosprawnych, które są szczególnie narażone na społeczne wykluczenie,
- zintensyfikować działania promujące wolontariat, w celu zwiększenia liczby punktów/biur wolontariatu na terenie naszego województwa oraz liczby wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- w szerszym zakresie wykorzystywać środki z EFS w ramach „Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013”, w celu podwyższenia aktywności zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- wykorzystywać środki PFRON w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami II” (obszar B), który umożliwi likwidację barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych, w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.